

Vera Glasnović Gjoni*

Vlado Sirotić**

Pregledni rad

UDK 343.123.3(497.5)

Rad primljen: 8. lipnja 2016.

UVJETNI ODUSTANAK OD KAZNENOG PROGONA I PRAKSA OPĆINSKOG SUDA U PULI – POLA

Sažetak: *Načelo svrhovitosti kaznenog progona postaje sve značajnije u hrvatskom kaznenom procesnom pravu. Kontinuirano se povećava broj njegovih modaliteta. Jedan od tih modaliteta institut je uvjetnog odustanka od kaznenog progona. O ovom je institutu u hrvatskoj kaznenopravnoj teoriji vrlo malo napisano. Iznimno su rijetki slučajevi njegove primjene u praksi. Pred Općinskim sudom u Puli – Pola prvi slučajevi njegove primjene zabilježeni su tek 2014. godine. Upravo navedene okolnosti predstavljale su poticaj autorima za teorijsku i praktičnu analizu ovog instituta. Autori iznose stajalište da zbog malobrojnosti izvora i rijetke primjene u praksi ovaj institut nije prepoznat među nekim drugim propisima (institutima) koji bi se na njega trebali primjenjivati. To se naročito odnosi na propise o naknadi troškova postupka, koji ne predviđaju posebnosti u vezi s njihovom naknadom pri donošenju sudskih odluka kao rezultatu uspjele procedure uvjetnog odustanka od kaznenog progona. Ukazuju i na probleme koji su se pojavili u njegovoj praktičnoj primjeni pred Općinskim sudom u Puli – Pola. S tim u vezi iznose prijedloge de lege ferenda, koji se tiču (potencijalno) doticajnih propisa, a što bi moglo pospješiti primjenu ovog instituta u praksi.*

Ključne riječi: *konsenzualnost, načelo svrhovitosti, uvjetni odustanak, kazneni progon*

1. UVOD

Jedno od ključnih reformskih obilježja hrvatskog kaznenog procesnog prava u posljednjih dvadesetak godina širenje je načela svrhovitosti kaznenog progona. Takav trend prisutan je i u onim državama kontinentalnog pravnog sustava, koje tradicionalno svoj kazneni postupak

* Mr. sc. Vera Glasnović Gjoni, sutkinja Općinskog suda u Puli – Pola, Kranjčevićeva 8, 52100 Pula. Adresa e-pošte: vera_gjoni@yahoo.com.

** Mr. sc. Vlado Sirotić, zamjenik županijske državne odvjetnice u Puli – Pola, Kranjčevićeva 8, 52100 Pula. Adresa e-pošte: vlado.sirotic@gmail.com.

temelje na načelu legaliteta¹ kaznenog progona. Neki autori govore da je riječ o inflatornom trendu.² Takvo širenje načela svrhovitosti ponajprije je posljedica disfunkcionalnosti u kaznenom pravosuđu. Modalitetima načela svrhovitosti želi se rasteretiti kazneno pravosuđe od procesuiranja bagatelnog i pseudokriminaliteta, kako bi se ono moglo kvalitetnije angažirati u procesuiranju težeg kriminaliteta. Nadalje, uočen je problem dokazivanja najtežih kaznenih djela, pogotovo onih vezanih uz organizirani kriminalitet, pa modaliteti načela svrhovitosti doprinose uspješnijem dokazivanju tih kaznenih djela. Upravo uspješnost procesuiranja potonjih kaznenih djela najviše utječe na percepciju javnosti o funkcioniranju kaznenog pravosuđa. Konačno, modaliteti ovog načela potaknuti su političkim razlozima i potrebama međunarodne suradnje. Ostvarenju tih ciljeva namijenjeni su instituti uvjetne odgode kaznenog progona, parcijalnog imuniteta, krunskog svjedoka itd. Sagledavajući problematiku s gledišta hrvatskog kaznenog procesnog prava novouvedeni modaliteti načela svrhovitosti odrazili su se i na načelnoj razini. Naime, Zakoni o kaznenom postupku iz 1997. godine³ i 2008. godine⁴ (*infra*: ZKP/97, ZKP), uz odredbu o načelu legaliteta kaznenog progona iz čl. 2. st. 3., sadrže negativnu klauzulu “Ako Zakon drukčije ne propisuje”, odnosno “Ako Zakonom nije drukčije propisano”. Takvu negativnu klauzulu raniji postupovnici nisu poznavali. Upravo tom klauzulom naglašen je značaj načela svrhovitosti.

Prema načelu svrhovitosti za poduzimanje kaznenog progona potrebni su isti uvjeti kao kod načela legaliteta, uz jedan dodatni – da je kazneni progon i svrhovit. Ta se svrhovitost sagledava s gledišta javnog interesa. Bit tog načela diskrecijska je ocjena postojanja javnog interesa. Bez obzira na to što se područje diskrecijske ocjene može smanjiti preciznim zakonskim kriterijima za ocjenu javnog interesa, internim i eksternim napucima, hijerarhijskim nadzorom unutar državnoodvjetničke organizacije itd., najviše zbog takve diskrecijske ocjene i dalje postoji određeno nepovjerenje zakonodavca prema tom načelu. To je vidljivo i u hrvatskom kaznenom procesnom pravu. Najbolji primjer za to odredba je članka 72. Zakona o državnom odvjetništvu,⁵ (*infra*: ZDO) gdje su postavljene značajne kautele određenim modalitetima ovog načela. Tako je potrebno da zamjenik državnog odvjetnika izvijesti državnog odvjetnika o namjeri odbacivanja kaznene prijave prema načelu svrhovitosti, te o namjeri potpisivanja izjave za donošenje presude na temelju sporazuma stranaka (st. 1. i 2.), dok je za primjenu instituta parcijalnog imuniteta potrebna suglasnost višeg državnog odvjetnika (st. 3.). Katkad je takvo nepovjerenje i pretjerano. Smatramo da to vrijedi i za državnoodvjetničku kautelu iz čl. 72. st. 1. ZDO prema kojoj zamjenik treba obavijestiti državnog odvjetnika o namjeri odbacivanja kaznene prijave prema načelu svrhovitosti.⁶ Ovdje se zakonodavcu može uputiti i

1 Pojam legalitet u znanost kaznenog procesnog prava uveo je Hans von Gross u svom djelu *Verhandlungen des Zweiten Deutschen Juristentag 1861.* – radi asociranja na nelegalnost oportuniteta, a pojam oportunitet godinu dana prije Julius Glaser u svom djelu *Das Prinzip der Strafverfolgung: Allgemeine österreichische Gerichtszeitung*, br. 87/1860.; Vidjeti Cigler, S., *Pojam načela legaliteta i oportuniteta krivičnog gonjenja*, Arhiv za pravne i društvene nauke, br. 4/95. U anglosaksonskom pravu za navedena načela uobičajeno se koriste nazivi “principle of mandatory prosecution”, odnosno “principle of discretionary prosecution”.

2 Vidjeti Bejatović, S. i ostali autori, *Primena načela oportuniteta u praksi*, publikacija, Beograd, 2012., www.partners-serbia.org.

3 Narodne novine, broj 110/1997, 27/1998, 58/1999, 112/1999, 58/2002, 143/2002, 63/2003 – pročišćeni tekst, 115/2006.

4 Narodne novine, broj 152/2008, 76/2009, 80/2011, 91/2012 – odluka Ustavnog suda 143/2012, 56/2013, 145/2013, 152/2014.

5 Narodne novine, broj 76/2009, 153/2009, 116/2010, 145/2010, 57/2011, 130/2011, 72/2013, 148/2013, 33/2015, 82/2015.

6 U Obrazloženju Prijedloga Zakona o državnom odvjetništvu kao razlog takvog izvješćivanja navodi se potreba “ujednačavanja postupanja, jer je državni odvjetnik taj koji u konačnici treba odlučiti o načinu postupanja državnog odvjetništva”. Novosel – Pajičić razlog izvješćivanja vide u okolnosti da je načelo oportuniteta iznimka od načela legaliteta po kojem u pravilu postupaju državni odvjetnik. Slično tvrdi i Šmer-Bajt nalazeći opravdanje u iznimci u postupanju državnog odvjetništva te transparentnosti

prigovor nedosljednosti. Kada je već impostirao navedenu kautelu, onda ju je, *a fortiori*, trebao protegnuti i na slučajeve odustanka od kaznenog progona prema načelu svrhovitosti. To nije učinio. Ne problematizirajući dalje pitanje kautela, one sigurno neće poremetiti uzlazni trend širenja načela svrhovitosti: bilo na zakonodavnoj razini bilo na praktičnoj razini.

Kao što je navedeno, jedan od modaliteta načela svrhovitosti jest uvjetni odustanak od kaznenog progona. Riječ je o institutu o kojem je u hrvatskoj doktrini vrlo malo napisano. Posredno je bio obrađivan u radovima o uvjetnoj odgodi kaznenog progona. Naime, smatramo da oba ova pojma predstavljaju isti institut koji se, ovisno o stadiju postupka u kojem se primjenjuje, može nazivati uvjetnom odgodom kaznenog progona (ako se primjenjuje prije pokretanja kaznenog postupka), odnosno uvjetni odustanak od kaznenog progona (ako se primjenjuje nakon započinjanja kaznenog postupka). Međutim, i o uvjetnoj odgodi kaznenog progona u hrvatskom pravu vrlo je malo napisano. Osim kratkih navoda iz udžbenika, komentara i sl. o uvjetnoj odgodi kaznenog progona postoji svega nekoliko znanstvenih članka. Koliko nam je poznato, znanstveni rad koji bi primarno bio posvećen uvjetnom odustanku od kaznenog progona nije publiciran.⁷ Nadalje, valja istaknuti da se uvjetni odustanak od kaznenog progona mnogo rjeđe primjenjuje u praksi od uvjetne odgode kaznenog progona.⁸ Tako su na Općinskom sudu u Puli – Pola, (*infra*: Općinski sud u Puli) prvi slučajevi primjene ovog instituta

i utemeljenosti njegova rada. Vidjeti Vlada Republike Hrvatske, *Obrazloženje Prijedloga Zakona o državnom odvjetništvu s konačnim Prijedlogom Zakona*, 2009; Novosel, D., Pajčić, M., *Državni odvjetnik kao gospodar novog prethodnog kaznenog postupka*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, broj 2/2009; Šmer-Bajt, B., *Alternativni načini rješavanja kaznenih predmeta – oportunitet*, Materijali sa Stručnog skupa Kaznenih odjela državnih odvjetništava, Stubičke toplice, od 3. do 5. studenog 2010. Dakle, očita je namjera ove kautele da se kontrolira rad zamjenika kada želi primijeniti načelo svrhovitosti. Unatoč dobrim namjerama zakonodavca ovoj se kauteli može uputiti više primjedbi. Prije svega, pri njezinoj dosljednoj primjeni u praksi, zbog brojnosti primjene načela svrhovitosti, (općinski) državni odvjetnici znatan bi dio vremena trošili na upoznavanje s takvim predmetima. Uz to, takvim izvješćivanjem usporava se rad zamjenika na drugim predmetima. Naime, treba imati u vidu da su (ako i apstrahiramo ostalo) izuzetno brojni slučajevi primjene tog načela u maloljetničkom kaznenom pravu te u odnosu na mlade punoljetnike, a da bi državni odvjetnik mogao uspješno kontrolirati namjeravanu odluku zamjenika on se mora dobro upoznat s predmetom. Nadalje, postojeća praksa primjene načela svrhovitosti nije nametala potrebu za uvođenjem takve kautele. Neki posebni problemi, zlorporabe i sl., nisu zabilježeni. Tome treba dodati okolnost da u hrvatskom pravu vrijedi tzv. ograničeni oportunitet pa je prostor za diskrecijsku ocjenu manji zbog zakonskih ograničenja, obvezatnih napatuka i sl. Uostalom, uvođenje ove kautele ukazuje se nepotrebnim i s obzirom na mehanizme kontrole kojima raspolaze državni odvjetnik kao i više državno odvjetništvo. Također, dvojbeno pitanja uvijek se mogu raspraviti na kolegiju, neformalnim kontaktima i sl. Konačno, može se postaviti i pitanje koliko je ova odredba u skladu s načelom da je zamjenik državnog odvjetnika prema čl. 35. st. 4. ZDO-a zapravo "gospodar predmeta".

7 Radi potpunosti valja istaknuti da je u Zborniku radova Pravnog fakulteta u Splitu iz 2009. godine, objavljen rad Marine Carić pod nazivom *Uvjetni odustanak od kaznenog progona*. Međutim, ovaj se rad sadržajno, u pretežitom dijelu, odnosi na uvjetnu odgodu kaznenog progona. Rad je objavljen u br. 3/2009.

8 U godišnjim izvješćima Državnog odvjetništva Republike Hrvatske za nekoliko proteklih godina prikazana je glede odraslih osoba frekvencija odbačaja kaznenih prijava primjenom instituta uvjetne odgode kaznenog progona, dok je za mlade punoljetnike i maloljetnike prikazana frekvencija odbačaja kaznenih prijava primjenom svih (na njih primjenjivih) modaliteta načela svrhovitosti, bez naznake udjela koji otpada na uvjetnu odgodu kaznenog progona. Izvješća ne sadrže podatke o obustavama kaznenog postupka, odnosno presudama kojima se optužba odbija kao rezultatu uspjele procedure uvjetnog odustanka od kaznenog progona. Takve podatke ne sadrže mjesečna kao ni godišnja izvješća područnih državnih odvjetništava. Tako iz navedenih izvješća proizlazi da je u strukturi svih odbačaja za pojedine počinitelje: – u 2013. godini primjenom uvjetne odgode kaznenog progona protiv odraslih osoba odbačeno 338 (3,3%) kaznenih prijava dok je primjenom načela svrhovitosti protiv mladih punoljetnika odbačeno 559 (50,9%) kaznenih prijava, a protiv maloljetnika 1611 (78,0%). U 2014. godini primjenom uvjetne odgode kaznenog progona protiv odraslih osoba odbačena je 201 kaznena prijava (2,1%) dok je primjenom načela svrhovitosti protiv mladih punoljetnika odbačeno 458 (53,2%) kaznenih prijava, a protiv maloljetnika 1233 (80,7%). U 2015. godini primjenom uvjetne odgode kaznenog progona protiv odraslih osoba odbačene su 184 (1,5%) kaznene prijave dok je primjenom načela svrhovitosti protiv mladih punoljetnika odbačena 431 (52,4%) kaznena prijava, a protiv maloljetnika 1159 (82,6%). Vidjeti Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, *Izvješće Državnog odvjetništva Republike Hrvatske za 2013. godinu*, A-427/13, Zagreb, travanj 2014., str. 19., 24., 25., 143., 147., 150. Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, *Izvješće Državnog odvjetništva Republike Hrvatske za 2014. godinu*, A-464/14, Zagreb, travanj 2015., str. 28., 35., 37., 40., 143., 169., 171.; Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, *Izvješće Državnog odvjetništva Republike Hrvatske za 2015. godinu*, A-447/15, Zagreb, travanj 2016., str. 44., 99., 106., 220., 223., 226. Tvrdnja o iznimno rijetkoj frekvenciji uvjetnog odustanka od kaznenog progona temelji

zabilježeni tek 2014. godine. Upravo je manjak teorijskih razmatranja i prvi slučajevi primjene ovog instituta na Općinskom sudu u Puli, predstavljao motiv za izradu ovog rada. Radom se htjelo utvrditi, s pomoću teorijske analize i provedenog empirijskog istraživanja, zadovoljava li postojeća normativna rješenja (koja se neposredno ili posredno odnose na ovaj institut) potrebe prakse te koji se problemi javljaju pri njegovoj primjeni. Sve to kako bi se potvrdila ili opovrgnula naša hipoteza da se normativnim intervencijama može pospješiti njegova primjena u praksi. Tako stečene spoznaje poslužile su nam za formuliranje prijedloga *de lege ferenda*.

2. POJAM

Uvjetni odustanak od kaznenog progona uveden je u hrvatsko kazneno procesno pravo ZKP-om/97, koji se primjenjuje od 1. siječnja 1998. godine. Uveden je prema uzoru na njemačko pravo.⁹ Prateći njegovu genezu može se konstatirati da su se noveliranjem kontinuirano prolongirali stadiji njegove primjene. Prvotno se ovaj institut mogao primjenjivati u stadiju prigovora protiv optužnice. Bio je reguliran čl. 273. st. 3. ZKP-a/97, u kojem je bilo propisano da se vijeće može suglasiti s prijedlogom državnog odvjetnika o uvjetnom odustanku od kaznenog progona iz čl. 175. st. 1. ZKP-a/97. Potom se prema Noveli ZKP-a/97 iz 2002. godine¹⁰ mogao primjenjivati i u stadiju priprema za glavnu raspravu. Prema čl. 291. st. 3. ZKP-a/97 predsjednik vijeća rješenjem je trebao prekinuti kazneni postupak ako je državni odvjetnik prije početka glavne rasprave izjavio da uvjetno odustaje od kaznenog progona u slučajevima iz čl. 175. st. 1. ZKP-a/97, a nakon odustanka državnog odvjetnika od optužbe trebao je rješenjem obustaviti kazneni postupak. Konačno, važeći je ZKP prolongirao stadij njegove primjene do završetka rasprave.

Vidljivo je da je još od prvotne verzije ZKP-a/97 pojam "uvjetni odustanak od kaznenog progona" zapravo zakonski pojam. Taj naziv koristi i Zakon o probaciji¹¹ (*infra*: ZOP). Njime se

se na našem kontinuiranom, dugogodišnjem uvidu u rad kaznenog pravosuđa te na priopćenjima ostalih državnih odvjetnika i sudaca. Ne samo s područja nadležnosti Županijskog suda u Puli-Pola nego i šire.

9 Vidjeti Ljubanović, V., *Državno odvjetništvo – pitanja položaja i zadataka po novom ZKP, s posebnim naglaskom na iskustva prakse*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, broj 2/2000.

10 Narodne novine, broj 58/2002.

11 Narodne novine, broj 143/2012. Među probacijske poslove spadaju i oni koji se neposredno odnose na primjenu ovog instituta. Tako je čl. 10. st. 1. t. 1. ZOP-a kao probacijski posao predviđen "nadzor izvršavanja obveza prema rješenju državnog odvjetnika kada odlučuje o kaznenom progonu prema načelu svrhovitosti". Ova je odredba razrađena u više članaka ZOP-a, među kojima i u čl. 14. st. 2. i 3. Njime je propisano da će državni odvjetnik, ako je uvjetno odbacio kaznenu prijavu ili uvjetno odustao od kaznenog progona i počinitelju odredio obveze, dostaviti svoje rješenje probacijskom uredu radi nadzora nad izvršavanjem obveza (st. t. 2.), odnosno da će probacijski ured izvjestiti državnog odvjetnika o provođenju utvrđenih obveza (st. t. 3.). Ovdje valja uputiti terminološku primjedbu zakonodavcu. Vidljivo je da umjesto pojma "uvjetna odgoda kaznenog progona" zakonodavac upućuje na pojam "uvjetni odbačaj kaznene prijave." Taj bi izričaj trebao uskladiti s izričajem iz čl. 206. t. d. st. 1. ZKP-a, koji jasno upućuje na pojam "uvjetne odgode kaznenog progona". To zato što iz cjelokupne redakcije navedenog članka ZKP-a ne proizlazi mogućnost da se kaznena prijava uvjetno odbaci. Uz to taj članak ZKP-a predstavlja *sedes materiae* za uvjetnu odgodu (i uvjetni odustanak od) kaznenog progona. Time bi se doprinijelo i estetskom dojmu čl. 14. st. 2. ZOP-a. Uz to, među probacijske poslove koji se mogu odnositi na primjenu ovog instituta spada i izrada izvješća na traženje državnog odvjetnika, a kada je to njemu potrebno radi odlučivanja o kaznenom progonu (čl. 10. st. 1. t. 2. i čl. 14. st. 1.). Valja istaknuti da su odredbe ZOP-a razrađene Pravilnikom o načinu obavljanja probacijskih poslova. Vidjeti Narodne novine, broj 143/2012. I navedeni Pravilnik, u čl. 5. st. 2., prihvaća terminologiju ZOP-a pa predviđa da "kada su odlukom državnog odvjetnika o uvjetnom odbačaju kaznene prijave ili o uvjetnom odustanku od kaznenog progona počinitelju određene obveze prema Zakonu o kaznenom postupku, probacijski ured će, odmah po zaprimanju odluke, započeti postupak nadzora izvršavanja preuzetih obveza radi njihovog ispunjenja u roku koji

izražava njegova bit – da će državni odvjetnik odustati od kaznenog progona pod uvjetom da otkrivenik ispuni naloženu obvezu. Riječ je o suspenzivnom uvjetu. Za ovaj institut Krapac i suradnici¹² koriste i naziv “uvjetno odustajanje od optužbe”. Ovaj se institut može primijeniti i na maloljetne počinitelje kaznenih djela. To sukladno supsidijarnoj primjeni ZKP-a prema čl. 48. st. 1. u svezi s čl. 86. st. 1. Zakona o sudovima za mladež.¹³ Isto vrijedi i za pravne osobe (arg. iz čl. 2. Zakona o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela).¹⁴

3. UVJETNI ODUSTANAK OD KAZNENOG PROGONA U PREPORUKAMA VIJEĆA EUROPE

Brojni su izvori kaznenog prava Vijeća Europe. Ti izvori sežu od konvencija pa sve do rezolucija i odluka pojedinih tijela. Od njih svakako je najznačajnija Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Pitanje koje u njima dominira jest međudržavna suradnja u kaznenim stvarima.¹⁵ Ti izvori nemaju samo za cilj reguliranje određenog instituta, pitanja i sl., nego oni doprinose i općem cilju postojanja Vijeća Europe. Taj se opći cilj sastoji u ostvarenju većeg jedinstva između država članica radi očuvanja i promicanja ideala i načela koji su njegova zajednička baština te poticanju njihova ekonomskog i socijalnog napretka.¹⁶ Među njima, kao posredan izvor prava, spadaju i preporuke. Dosad je Odbor Ministara Vijeća Europe usvojilo čitav niz preporuka, a prva datira još iz 1980.¹⁷ Takve preporuke nemaju obvezujući nego samo savjetodavni karakter. Međutim, Hrvatska o njima, kao i o drugim izvorima prava Vijeća Europe, treba itekako voditi računa u težnji za daljnjom modernizacijom kaznenog prava. Štoviše, glede preporuka, prema čl. 15. st. 2. Statuta Vijeća Europe dano je ovlaštenje Odboru Ministara da od vlada članica može tražiti da ga izvješćuju o tome što su poduzele radi njihove provedbe.

Od usvojenih preporuka Vijeća Europe posebnu pozornost uvjetnom odustanku od kaznenog progona (kao i uvjetnoj odgodi kaznenog progona) pridaje Preporuka br. R (87) 18 koja se odnosi na pojednostavnjenje kaznenog pravosuđa.¹⁸ To pitanje indirektno dotiče i Preporuka Rec(2000)19 o ulozi javnog tužilaštva u sustavu kaznenog pravosuđa.¹⁹

Infra će biti prikazani relevantni dijelovi navedenih Preporuka.

je odredio državni odvjetnik”. O probaciji u Hrvatskoj, čiji je sustav usmjeren na nadzor te provođenje sankcija i mjera koje se izvršavaju u zajednici, vidjeti Kovčo-Vukadin, I., Špero, J., *Hrvatski probacijski sustav: postignuća i perspektive*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, broj 2/2015.

12 Vidjeti Krapac, D. i suradnici *Kazneno procesno pravo*, Zagreb, 2015., str. 106.

13 Narodne novine, broj 84/2011, 143/2012, 148/2013, 56/2015.

14 Narodne novine, broj 151/2003, 110/2007, 45/2011, 143/2012.

15 Vidjeti Pavišić, B., *Kazneno pravo Vijeća Europe*, Zagreb, 2006., str. 15.

16 Vidjeti čl. 15.a u vezi s čl. 1.a i b Statuta Vijeća Europe, Narodne novine, Međunarodni ugovori, broj 8/1998.

17 Riječ je o Preporuci br. R (80) 7 o praktičnoj primjeni Europske konvencije o izručenju.

18 Recommendation No. R (87) 18 concerning the simplification of criminal justice (adopted by the Committee of Ministers on 17 September 1987), www.echr.coe.int, pristupljeno 1. travnja 2016.

19 Recommendation Rec(2000)19 on the role of public prosecution in the criminal justice system (adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 6 October 2000), www.echr.coe.int, pristupljeno 1. travnja 2016.

3.1. PREPORUKA BR. R (87) 18 KOJA SE ODNOSI NA POJEDNOSTAVNENJE KAZNENOG PRAVOSUĐA

Polazišta Preporuke sadržana su u njezinoj preambuli. Konstatira problem rastućeg broja kaznenih predmeta pred sudovima, posebno onih sa zapriječenim blažim kaznama, te probleme prouzročene duljinom trajanja kaznenih postupaka. Navodi da nepravodobno reagiranje na kriminalitet stvara negativnu sliku o kaznenom pravu i utječe na pravilno djelovanje kaznenog pravosuđa. Takva situacija dovodi do potrebe uvođenja mjera kojima se ubrzava i pojednostavnjuje kazneno pravosuđe. Međutim, pri uvođenju tih mjera potreban je oprez, pa države članice moraju naročito voditi računa da ne povrijede odredbe čl. 5. i 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Preporuka predviđa da se postojeći zaostaci u kaznenom pravosuđu ne mogu riješiti samo preraspodjelom ili boljim korištenjem postojećih sredstava, nego je potrebna i jasnija definicija prioriteta za vođenje kriminalne politike. Kao mjere za ubrzanje i pojednostavnjenje kaznenog pravosuđa Preporuka navodi: a) uvođenje načela diskrecijskog progona b) uvođenje skraćenih postupaka, izvansudskih nagodbi kao i pojednostavnjenih postupaka kada je riječ o lakšim i čestim kaznenim djelima te c) pojednostavnjenje redovnih sudskih postupaka. Primjenjujući te mjere države članice moraju voditi računa o njihovim ustavnim načelima i pravnoj tradiciji.

Nakon preambule, u posebnim poglavljima i potpoglavljima, Preporuka razrađuje te mjere.²⁰

Glede diskrecijskog progona Preporuka predviđa njegovo uvođenje u zakonodavstva država članica koje ga ne poznaju te njegovu širu primjenu kod onih koje ga poznaju, gdjegod povijesni razvoj i ustavi tih država to dopuštaju. Potonja klauzula o povijesnoj i ustavnoj dopustivosti motivirana je okolnošću da takva implementacija načela diskrecijskog progona predstavlja (daljnji) proboj načela legaliteta.

Tijelo kaznenog progona ima dvije mogućnosti diskrecijskog odlučivanja, pa može odlučiti da ne poduzme kazneni progon (*to waive proceedings*) ili da odustane od kaznenog progona (*to discontinue proceedings*). Za primjenu načela diskrecijskog progona traži se ispunjenje nekoliko uvjeta. Prije svega takva ovlast mora biti utemeljena na zakonu, a razlozi za diskrecijski progon mogu biti i općeniti, kao npr. javni interes. Odluka o nepoduzimanju kaznenog progona prema tom načelu može uslijediti jedino ako tijelo kaznenog progona raspolaže adekvatnim dokazima o krivnji. Također, tijelu kaznenog progona dane su smjernice kojima se mora rukovoditi pri odlučivanju o diskrecijskom progону. Tako, ono mora, u skladu s domaćim pravom, voditi računa

- a) o jednakosti građana pred zakonom
- b) zahtjevima individualizacije pravde
- c) ozbiljnosti, prirodi, okolnostima i posljedicama kaznenog djela
- d) osobnim prilikama počinitelja kaznenog djela

²⁰ Unutar mjere uvođenja skraćenih postupaka, izvansudskih nagodbi te pojednostavnjenih postupaka Preporuka predviđa i dekriminalizaciju kao sredstvo za pojednostavnjenje i ubrzanje kaznenog pravosuđa. Nju predviđa za one pravne sustave koji poznaju razliku između administrativnih (prekršajnih) djela i kaznenih djela. Dekriminalizacija bi bila moguća kada je riječ o čestim i kašnjenim djelima malog značaja, i to naročito cestovnog, poreznog i carinskog karaktera.

- e) vjerojatnoj presudi koja bi bila donesena od strane suda
- f) učincima osude na počinitelja kaznenog djela te
- g) o položaju žrtve.

Odluka o nepoduzimanju kaznenog progona ili odustanku od kaznenog progona može biti samostalna, tj. u vidu konstatacije i sl. (*pure and simple*), može biti praćena upozorenjem (*warning*) ili opomenom (*admonition*), a može uslijediti i nakon što osumnjičenik, odnosno okrivljenik ispuni određene uvjete koje mu je naložilo tijelo kaznenog progona. Ti uvjeti mogu biti određeno ponašanje, novčana uplata, naknada štete žrtvi ili podvrgavanje probaciji. Upravo u potonjem slučaju nepoduzimanja kaznenog progona, odnosno odustanka od kaznenog progona nalazimo podudarnosti s uvjetnom odgodom kaznenog progona i uvjetnim odustankom od kaznenog progona. Za taj slučaj Preporuka koristi izraze *conditional waiving of proceedings*, odnosno *conditional discontinuation of proceedings*.²¹

Za pribjegavanje takvoj proceduri potreban je pristanak počinitelja kaznenog djela. Pri tome pristanak ne mora biti izričit. Dovoljan je i prešutan pristanak za koji se smatra da postoji ako počinitelj kaznenog djela ne ospori odluku tijela kaznenog progona o ispunjenju određenog uvjeta ili dobrovoljno ispuni taj uvjet. Ako je riječ o izričitom pristanku, potrebno je da počinitelj kaznenog djela bude ipak detaljnije upoznat (*informed consent*) o relevantnim okolnostima procedure. Inače, pristanak mora biti dan slobodno i bez prisile. U nedostatku pristanka tijelo kaznenog progona mora poduzeti kazneni progon, odnosno nastaviti započeti kazneni progon osim ako se zbog nekih drugih razloga ne odluči na nepoduzimanje, odnosno odustanak od kaznenog progona. Takav pristanak nije potreban ako je riječ o ostala dva slučaja nepoduzimanja kaznenog progona, odnosno odustanka od kaznenog progona. Glede potonjeg, počinitelju kaznenog djela se dostavlja obavijest o nepoduzimanju kaznenog progona, odnosno odustanka od kaznenog progona jedino kada su isti praćeni upozorenjem ili opomenom. Preporuka ne traži aktivnu ulogu oštećenika, odnosno žrtve. Nije potrebna njihova suglasnost, mišljenje i sl. za uvjetno nepoduzimanje kaznenog progona, odnosno uvjetni odustanak od kaznenog progona. Glede oštećenika Preporuka jedino traži da kada je god to moguće on bude obaviješten o nepoduzimanju kaznenog progona, odnosno odustanku od kaznenog progona, a da žrtva može zatražiti naknadu štete pred građanskim ili kaznenim sudom.²²

21 Oba ova pojma, analogno hrvatskom pravu – vidjeti *supra*, sadržajno predstavljaju isti institut, nazivajući se tako ovisno o fazi postupka u kojoj se primjenjuju.

22 U godinama koje su uslijedile nakon donošenja ove Preporuke pravo žrtava kaznenih djela postalo je jedno od centralnih pitanja kaznenog prava Europske unije. U tom pogledu najobuhvatniji i najprecizniji dokument je Direktiva 2012/29/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012. o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2001/220/PUP. U njoj su prava žrtve sistematizirana u tri dijela, i to na ona koja se odnose na informaciju i podršku (čl. 3.–9.), koja se odnose na njezino sudjelovanje u kaznenom postupku (čl. 10.–17.) te na ona koja se odnose na njezinu zaštitu (čl. 18.–24.). Što se tiče odluke državnog odvjetnika o nepoduzimanju kaznenog progona, ne inzistira na većim pravima žrtve od onih uspostavljenih Preporukom. Ta su prava predviđena čl. 11. navedene Direktive. Naime, pri postojanju odluke državnog odvjetnika o nepoduzimanju kaznenog progona žrtvi daje dva prava. Tako žrtva može tražiti preispitivanje takve odluke (st. 1., 2., 4.) te da bude obaviještena, bez nepotrebne odgode, o pravu na dobivanje dostatnih informacija radi odlučivanja o tome hoće li zatražiti preispitivanje odluke o nepoduzimanju kaznenog progona, kao i da te informacije dobije (st. 3.). Međutim, žrtvi nisu dana ta prava ako odluka državnog odvjetnika ima za posljedicu izvansudsku nagodbu (st. 5.). Stoga je važno da nacionalna prava uključuje žrtvu u proceduru zaključenja takve nagodbe. Vidjeti: *Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA*, www.eur-lex.europa.eu, pristupljeno 30. rujna 2016. O navedenoj Direktivi, njezinoj implikaciji za hrvatsko pravo te ostalim legislativnim instrumentima Europske unije koji se odnose na prava žrtava kaznenih djela, vidjeti Burić, Z., *Novi položaj žrtve u kaznenom postupku – u povodu obveze transponiranja odredaba Direktive 2012/29/EU u hrvatski kaznenopravni sustav*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, broj 2/2015.

Inače, odluka o nepoduzimanju kaznenog progona, odnosno odustanku od kaznenog progona može biti privremena (*temporary*) ili konačna (*final*). Privremenost takve odluke može trajati sve dok ne protekne zakonski rok za poduzimanje kaznenog progona.

Preporuka ističe da pri uvjetnom odustanku od kaznenog progona, odustanak postaje konačan kada je počinitelj ispunio svoje obveze (uvjete). Odluka o takvom odustanku od kaznenog progona može biti tretirana kao osuda i registrirati se u kaznenoj evidenciji ako je počinitelj kaznenog djela priznao krivnju. Dakle, u drugim slučajevima odluke o odustanku od kaznenog progona (i odluke o nepoduzimanju kaznenog progona), ne mogu se tretirati kao osude.

Za države članice koje zbog svojeg povijesnog razvoja ili ustavnih propisa poznaju jedino načelo legaliteta kaznenog progona Preporuka predviđa uvođenje ili proširenje mjera kojima se postiže isti cilj kao diskrecijskim progonom. Tako predviđa da kod većeg broja kaznenih djela poduzimanje kaznenog progona bude podvrgnuto ispunjenju određenih uvjeta, naročito kod onih kaznenih djela gdje ne preteže javni interes. Među te uvjete navode se zahtjev ili pristanak žrtve za poduzimanje kaznenog progona. Također, predviđa davanje ovlaštenja sucima da uvjetno ili konačno obustave kazneni postupak prema proceduri sličnoj onoj koja je dana tijelima kaznenog progona u sustavu diskrecijskog progona.

3.2. PREPORUKA REC(2000)19 O ULOZI JAVNOG TUŽILAŠTVA U SUSTAVU KAZNENOG PRAVOSUĐA

Preporukom se definiraju zajednička načela (uloga i status) za rad javnih tužitelja radi uspješnije borbe protiv kriminaliteta na nacionalnoj i međunarodnoj razini.²³ U tom smislu u preambuli ističe se da javno tužilaštvo ima ključnu ulogu u sustavu kaznenog pravosuđa kao i u međunarodnoj suradnji u kaznenim stvarima. Sustav kaznenog pravosuđa ima najveći značaj za ostvarenje vladavine prava koja je temelj demokracije. Posebno se naglašava da učinkovitost nacionalnog sustava kaznenog pravosuđa, kao i međunarodne suradnje u kaznenim stvarima, može biti poboljšana poštovanjem načela postavljenih u Konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Dakle, poštujući konvencijske norme borba protiv kriminaliteta dobiva svoj puni legitimitet.

Zajednička načela za rad javnih tužitelja odnose se

- a) na funkcije javnih tužitelja
- b) zaštitu koja je dana javnim tužiteljima za obavljanje njihovih funkcija
- c) na odnos između javnih tužitelja i izvršne te zakonodavne vlasti
- d) odnos između javnih tužitelja i sudaca

²³ Ova je Preporuka usko povezana s više ranije donesenih preporuka Vijeća Europe i s njima je komplementarna. Takva povezanost i komplementarnost postoji s Preporukom br. R (80) 11 koja se odnosi na trajanje istražnog zatvora prije suđenja, Preporukom br. R (83) 7 o sudjelovanju javnosti u politici suzbijanja kriminaliteta, Preporukom br. R (85) 11 o položaju žrtve u okviru kaznenog prava i postupka, Preporukom br. R (87) 18 koja se odnosi na pojednostavnjenje kaznenog pravosuđa (posebno njezinim dijelom o načelu diskrecijskog progona), Preporukom br. R (87) 21 o pomoći žrtvama i sprječavanju viktimizacije, Preporukom br. R (92) 17 koja se odnosi na dosljednost u odmjerenju kazne, Preporukom br. R. (94) 12 o neovisnosti, učinkovitosti i ulozi sudaca, Preporukom br. R. (95) 12 o upravljanju kaznenim pravosuđem, Preporukom br. R. (97) 13 koja se odnosi na zastrašivanje svjedoka i prava obrane, te Preporukom br. R. (99) 19 koja se odnosi na posredovanje u kaznenim stvarima. Vidjeti *Explanatory Memorandum* uz navedenu Preporuku, www.echr.coe.int, pristupljeno 1. travnja 2016.

- e) na odnos između javnih tužitelja i policije
- f) dužnosti javnih tužitelja prema pojedincima te
- g) na međunarodnu suradnju.

Za pitanje uvjetnog odustanka (i uvjetne odgode kaznenog progona) važan je dio Preporuke koji se odnosi na funkcije javnih tužitelja.²⁴ Glede funkcija, Preporuka najprije polazi od onih koje su imanentne položaju javnih tužitelja u svim pravnim sustavima. Tako se ističe da javni tužitelji imaju ovlast odlučivati hoće li pokrenuti ili nastaviti postupak, poduzimati progon pred sudom te podnositi žalbu i sudjelovati u žalbenom postupku protiv svih ili nekih sudskih odluka. Zatim predviđa funkcije javnih tužitelja koje se mogu razlikovati među nekim pravnim sustavima. Tako navodi ovlast da primjenjuju i prilagođavaju nacionalnu kaznenu politiku prema regionalnim i lokalnim prilikama, neposredno provode ili nadgledaju istragu, osiguravaju učinkovitu pomoć žrtvi, odlučuju o alternativama kaznenog progona, nadgledaju izvršenje sudskih odluka itd. Vidljivo je da te ovlasti nisu taksativno određene pa *Explanatory Memorandum* navodi još neke ovlasti. To su ovlasti u predlaganju odgovarajuće kazne, kao i u (međunarodnoj) suradnji u kaznenim stvarima.

Upravo u ovlasti javnih tužitelja da odlučuju o alternativama kaznenog progona (*decide on alternatives to prosecution*) sadržana je mogućnost da pribjegu uvjetnom odustanku od kaznenog progona (kao i uvjetnoj odgodi kaznenog progona). Ta je ovlast namjerno eliptično opisana budući da je u tom dijelu Preporuka bliska i komplementarna s Preporukom br. R (87) 18 koja se odnosi na pojednostavnjenje kaznenog pravosuđa, u kojoj su pobliže opisane neke alternative kaznenog progona, pa ih se stoga u ovoj nije htjelo posebno nabrajati i ponavljati. Među te alternative kaznenog progona, koje zagovara potonja Preporuka, spada i uvjetni odustanak od kaznenog progona.²⁵ Navođenje ovlasti javnih tužitelja da odlučuju o alternativama kaznenog progona svakako predstavlja deklaratorni poticaj za veću primjenu takvih alternativa, a samim time i uvjetnog odustanka od kaznenog progona.

4. UVJETNI ODUSTANAK OD KAZNENOG PROGONA U REPUBLICI HRVATSKOJ

4.1. TEORIJSKI PRIKAZ

Novelom ZKP-a iz 2013.²⁶ godine promijenjena je sistematizacija uvjetnog odustanka od kaznenog progona. Ovaj je institut sada reguliran među odredbama prethodnog postupka i to

²⁴ Valja ukazati na definiciju javnih tužitelja koju daje Preporuka. Prema Preporuci "javni tužitelji su javni dužnosnici koji, u ime društva i javnog interesa, osiguravaju primjenu prava kada povreda zakona izaziva kaznenu sankciju, vodeći pritom računa o individualnim pravima i nužnoj efikasnosti sistema kaznenog pravosuđa". Ova definicija polazi isključivo od uloge javnih tužitelja u kaznenom pravu, mada postoji dosta sustava u kojima javni tužitelji postupaju u građansko-upravnom pravu, ali to je razumljivo budući da se Preporuka odnosi na javni progon. Komitet Ministara smatra da ova definicija ipak daje prednost načelu učinkovitosti zato što su javni tužitelji, a ne suci, primarno odgovorni za sveopću učinkovitost sustava kaznenog pravosuđa s obzirom na koncept javnog interesa. Suprotno tome, suci više nego javni tužitelji odlučuju o individualnim slučajevima koji se općenito odnose na pitanje slobode i prava obrane. Vidjeti *Explanatory Memorandum* iz bilješke 23.

²⁵ Vidjeti *Explanatory Memorandum* iz bilješke 23.

²⁶ Narodne novine, broj 145/2013.

u čl. 206.d ZKP-a. Njime su regulirani uvjeti za njegovu primjenu. Prije svega mora postojati osnovana sumnja da je okrivljenik počinio konkretno kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti.²⁷ Prema tom standardu dokazi moraju ukazivati na visoku vjerojatnost da je okrivljenik počinio kazneno djelo. Ako takva vjerojatnost ne postoji, državni odvjetnik ne smije pribjeći primjeni ovog instituta, nego treba primjenom načela legaliteta odustati od kaznenog progona. Njegova je primjena ograničena na lakša kaznena djela i to ona za koja je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina. To ponajprije znači da će se ovaj institut primjenjivati pred općinskim sudovima. Međutim, nije isključeno da se primjenjuje i pred županijskim sudovima kada su oni stvarno nadležni da sude za lakša kaznena djela.²⁸ Iznimno od toga, kada se radi o kaznenim djelima iz nadležnosti Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, a za koja je propisana novčana kazna ili maksimalna kazna zatvora u trajanju do pet godina, tada se pred nadležnim županijskim sudovima ne može primjenjivati ovaj institut. To proizlazi iz čl. 29. st. 2. Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta,²⁹ prema kojem se za kaznena djela iz nadležnosti Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta ne primjenjuju odredbe ZKP-a koje se odnose isključivo na kaznena djela za koja je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina (te odredbe o izdavanju kaznenog naloga).

ZKP po kriteriju sankcije, linearno određuje kaznena djela na koja se može primijeniti ovaj institut. Nadalje, potrebna je suglasnost žrtve ili oštećenika (*infra*: oštećenik), te pristanak okrivljenika da će ispuniti točno određenu obvezu. Obveze su taksativno određene. Propisano ih je ukupno šest. Pri tome nema zapreke da se okrivljeniku za isto kazneno djelo naloži ispunjenje više obveza. Propisane su sljedeće obveze: 1) izvršenje kakve činidbe u svrhu popravljanja ili naknade štete prouzročene kaznenim djelom, 2) uplata određene svote u korist javne ustanove, u humanitarne ili karitativne svrhe, 3) isplata dospjelog zakonskog uzdržavanja i urednog plaćanja dospjelih obveza, 4) obavljanje rada za opće dobro na slobodi³⁰, 5) podvrga-

27 Kada je riječ o kaznenim djelima za koja se postupak pokreće po privatnoj tužbi, ovaj se institut ne primjenjuje jer se pri odlučivanju o poduzimanju kaznenog progona privatni tužitelj ne rukovodi javnim interesom nego svojim osobnim interesom.

28 Takva se situacija može pojaviti kada je riječ o pojedinim kaznenim djelima iz čl. 19. c. t. 1. b), c) i d) ZKP-a. Smatramo da se ovaj institut može primjenjivati i pred županijskim sudovima unatoč činjenici što se u čl. 206.d st. 5. ZKP-a navodi da je sudac pojedinac onaj koji će rješenjem prekinuti postupak ako državni odvjetnik izjavi da uvjetno odustaje od optužbe. Navođenje (raspravno) suca pojedinca upućivalo bi da mora biti riječi o kaznenom djelu iz nadležnosti općinskog suda (čl. 19.b ZKP-a). Ipak, više argumenata govori suprotno. Prije svega do takvog se zaključka (o primjenjivosti i pred županijskim sudovima) može doći sustavnim tumačenjem cjelokupnog čl. 206.d ZKP-a te povezivanjem tog članka s čl. 206.c ZKP-a. Naime, kada čl. 206.d ZKP-a govori o primjenjivosti uvjetne odgode kaznenog progona na kaznena djela za koja je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina ničim ne upućuje da to isključivo moraju biti kaznena djela iz nadležnosti općinskih sudova. Identično vrijedi i glede odbačaja kaznene prijave, odnosno odustanka od kaznenog progona prema načelu svrhovitosti iz čl. 206.c ZKP-a. Bilo bi nelogično da se uvjetna odgoda kaznenog progona i modaliteti načela svrhovitosti iz čl. 206.c ZKP-a mogu primjenjivati i na (lakša) kaznena djela iz nadležnosti županijskih sudova, a uvjetni odustanak od kaznenog progona samo na kaznena djela iz nadležnosti općinskih sudova. Nadalje, takvo stajalište je u koheziji sa stanjem koje je vrijedilo u hrvatskom pravu do potpunog stupanja na snagu ovog ZKP-a – 1. rujna 2011. (vidjeti *supra*). Valja istaknuti da navod o sucu pojedincu, kao o onome koji će rješenjem prekinuti postupak ako državni odvjetnik izjavi da uvjetno odustaje od optužbe, potječe od prvotne redakcije ovog instituta u ZKP-u. Spominjanje suca pojedinca tada je imalo svoju logiku budući da je ovaj institut (čl. 523. ZKP-a) bio sistematiziran među odredbama skraćenog postupka (Glava XXV), čije su se odredbe mogle primjenjivati jedino u postupku pred općinskim sudovima. Citiranjem Novelom ZKP-a iz 2013. godine napušten je skraćeni postupak te je došlo do prenošenja ovog instituta, kao i modaliteta načela svrhovitosti, iz čl. 521. i 522. ZKP-a, među odredbe prethodnog postupka. Pri tome prenošenju veći dio čl. 523. ZKP-a (u koji je uključen i navod o sucu pojedincu) doslovno je prenesen u čl. 206.d st. 5. ZKP-a. Imajući u vidu navedeno spominjanje suca pojedinca u čl. 206.d st. 5. ZKP-a, treba pripisati omašci zakonodavca. Stoga bi, radi otklanjanja mogućih dilema, u čl. 206.d st. 5. ZKP-a riječi "sudac pojedinac" trebalo zamijeniti riječju "sud".

29 Narodne novine, broj 76/2009, 116/2010, 145/2010, 57/2011, 136/2012, 148/2013.

30 Za primjenu ove obveze državnim je odvjetniku pružena važna logistička podrška probacijskog ureda. Ona se ne iscrpljuje samo u nadzoru izvršavanja te obveze te obavještavanju državnog odvjetnika o njezinu provođenju. Naročito je važno što probacijski

vanje liječenju ili odvikavanju od droge ili drugih ovisnosti sukladno posebnim propisima, te 6) podvrgavanje psihosocijalnoj terapiji radi otklanjanja nasilničkog ponašanja bez napuštanja obiteljske zajednice ili uz pristanak osumnjičenika na napuštanje obiteljske zajednice za vrijeme trajanja terapije (*arg.* iz čl. 206.d st. 1. ZKP-a).

Zakonski gledano, procedura uvjetnog odustanka od kaznenog progona započinje donošenjem rješenja o uvjetnom odustanku od kaznenog progona (*arg.* iz čl. 206.d st. 2. ZKP-a). Donošenju takvog rješenja po naravi stvari prethodi dogovor državnog odvjetnika s okrivljenikom i oštećenikom. Važno je da to rješenje bude precizno i određeno koncipirano. To se posebno odnosi na obvezu i rok njezina ispunjenja. Taj rok ne smije biti dulji od godine dana. Stoga je važno da se državni odvjetnik u razdoblju koje prethodi donošenju rješenja o uvjetnom odustanku od kaznenog progona što bolje upozna sa svim okolnostima slučaja, kako bi pozitivna procjena o okrivljenikovom ispunjenju obveze bila realno utemeljena. Navedeno je važno budući da se za vrijeme trajanja roka za ispunjenje obveze ne može nastaviti kazneni progon okrivljenika. Stoga treba voditi i računa da rok bude određen u primjerenom trajanju. Iznimno od toga smatramo, da se kazneni progon okrivljenika može nastaviti i prije isteka roka za ispunjenje obveze, jedino ako okrivljenik u pisanu obliku izjavi da ne namjerava ispuniti obvezu. Takva izjava može biti dana državnom odvjetniku ili sudu. Također, iznimno, smatramo da je takva situacija moguća i kada je iz cjelokupnog okrivljenikova ponašanja očito da on neće ispuniti obvezu. Međutim, s obzirom na iznimnost takve situacije, iz obrazložene odluke o takvom postupanju mora nesporno proizlaziti okolnost da okrivljenik neće ispuniti obvezu.

Nadalje, treba voditi računa da nakon dovršetka procedure uvjetnog odustanka od kaznenog progona okrivljenik ne zadrži imovinsku korist ostvarenu kaznenim djelom. Stoga je važno da naložena obveza, prema vrsti i visini, bude takvog značaja da onemogućiti okrivljeniku ostvarenje takve koristi. To pogotovo imajući u vidu okolnost što oštećenik imovinsko-pravni zahtjev može ostvariti jedino u parnici (*arg.* iz čl. 206.d st. 3. ZKP-a). Izjava državnog odvjetnika da uvjetno odustaje od kaznenog progona obvezuje sud da prekine kazneni postupak. Na to ukazuje izričaj "prekinut će" iz čl. 206.d st. 5. ZKP-a. Tako sud mora postupiti i ako se ne slaže sa stajalištem državnog odvjetnika o nesvrhovitosti kaznenog progona. Iznimka od takve obveze suda može se naći jedino u poštovanju načela opće zakonitosti. Bilo bi protivno tom načelu prekinuti postupak ako ne bi bili ispunjeni materijalno-pravni i procesno-pravni uvjeti iz čl. 206.d st. 1. ZKP-a. Takva bi se odluka suda nadovezivala na (teoretski moguću) nezakonitu odluku državnog odvjetnika, a što je neprihvatljivo.³¹ Međutim, drukčija je situacija s izjavom državnog odvjetnika o odustanku od optužbe. Tada sud uvijek mora obustaviti kazneni postupak, odnosno donijeti presudu kojom se optužba odbija. Sud nema pravo razmatrati zakonitost izjave državnog odvjetnika o odustanku od optužbe. Tome se protivi načelo mutabiliteta prema kojem državni odvjetnik slobodno raspolaze kaznenoprocesnim zahtjevom. Nepostojanje kaznenoprocesnog zahtjeva ovlaštenog tužitelja, prema načelu akuzatornosti iz čl. 2. st. 1. ZKP-a, predstavlja procesnu zapreku za nastavak postupka.

ured određuje mjesto gdje će se obaviti rad za opće dobro te upućuje okrivljenika na takav rad (čl. 12. st. 3. Pravilnika o načinu obavljanja probacijskih poslova, čl. 21. st. 4. ZOP-a). Taj se rad može obaviti u pravnim osobama i tijelima javne vlasti čija se djelatnost odnosi na poslove humanitarnog, ekološkog i komunalnog značenja te na druge poslove od nacionalnog interesa, kao i interesa za lokalnu zajednicu (čl. 14. st. 1. Pravilnika o načinu obavljanja probacijskih poslova).

31 Vidjeti Sirotić, V., *Uvjetna odgoda kaznenog progona punoljetnog počinitelja kaznenog djela*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, broj 1/2012.

Postavlja se pitanje vremenskog raspona u kojem se može pribjeći proceduri uvjetnog odustanja od kaznenog progona. Imajući u vidu odredbu čl. 17. st. 1. t. 2. ZKP-a, prema kojem za kaznena djela za koja se ne provodi istraga (a to su upravo ona s predviđenom novčanom kaznom ili kaznom zatvora do pet godina), kazneni postupak započinje potvrđivanjem optužnice, pa proizlazi da bi se već nakon tog stadija postupka moglo pribjeći primjeni ovog instituta. To znači da bi do njegove primjene moglo doći i u stadiju priprema za raspravu. Štoviše, prihvatljivije je da do primjene ovog instituta dođe prije rasprave. Time se umanjuju negativni učinci kaznenog postupka (troškovi, etiketiranje okrivljenika i sl.). Primjeni ovog instituta može se pribjeći do završetka rasprave, budući da dotad državni odvjetnik može raspolagati kaznenoprocenim zahtjevom.³² Po završetku rasprave takvo raspolaganje više nije tehnički moguće. Ako okrivljenik u određenom roku ispuni naloženu obvezu, državni će odvjetnik odustati od optužbe (*arg. iz čl. 206.d st. 4. ZKP-a*). Nakon što sud bude obaviješten o (ispunjenju obveze i) odustanku od optužbe, rješenjem će obustaviti kazneni postupak, odnosno donijeti presudu kojom se optužba odbija. Oštećenik ne može nastupiti kao supsidijarni tužitelj (*arg. iz čl. 55. st. 1. ZKP-a*).

Kazneno djelo koje je bilo predmet optužbe smatra se presuđenim i više se okrivljenika ne može teretiti za to kazneno djelo. ZKP, neizravno, od toga predviđa dvije iznimke, i to u čl. 500. st. 4. (kada je do obustave postupka došlo prije početka rasprave) i čl. 503. st. 1. t. 3. (kada je državni odvjetnik odustao od optužbe nakon početka rasprave ili do završetka rasprave). Naime, tada se postupak može obnoviti ako je do odustanka od optužbe državnog odvjetnika došlo zbog njegove zlouporabe položaja i ovlasti, odnosno zbog prisile prema njemu. Međutim moguće su situacije da je do odustanka državnog odvjetnika od optužbe došlo zbog drugih nezakonitih postupanja okrivljenika i sl., kojima je državni odvjetnik doveden u zabludu (npr. prilaganjem krivotvorene isprave kao dokazom izvršene uplate i sl.). Potonje situacije ZKP ne predviđa kao razlog obnove postupka. Dignitet državne vlasti nameće potrebu da se onemogućiti okrivljenika da se takvim postupanjima okoristi. Stoga bi, *de lege ferenda*, kao razlog za obnovu postupka, trebalo s pomoću apstraktne pravne norme predvidjeti i navedene situacije. Ovakvo postoji praznina za koju bi bilo teško reći da predstavlja volju zakonodavca. Objektivno, ona se ne može premostiti niti analogijom, koja je inače dopuštena u kaznenoprocenom pravu.

Imajući u vidu da se kazneno djelo koje je bilo predmet uspjele procedure uvjetnog odustanja od kaznenog progona smatra presuđenim, valja ukazati na još jednu prazninu u našem (sporednom) kaznenom procesnom pravu. Riječ je o institutu obveznog odbijanja priznanja Europskog uhidbenog naloga iz čl. 20. st. 2. Zakona o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije (*infra*: ZPSKSDČ).³³ Prema čl. 20. st. 2. t. 6. ZPSKSDČ-a predviđeno je da će sud odbiti priznanje Europskog uhidbenog naloga “ako je domaće pravosudno tijelo odlučilo da neće pokrenuti kazneni postupak za djelo za koje je izdan Europski uhidbeni nalog jer je osumnjičenik ispunio obveze koje su mu naložene kao uvjet za nepokretanje postupka”. Ovakav zakonski izričaj upućuje na uspjelu proceduru uvjetne odgode

32 Postoji i drukčije stajalište. Krapac i suradnici smatraju da se ovaj institut (za koji koriste i naziv “uvjetno odustajanje od optužbe”) može primijeniti najkasnije do početka rasprave. Ne slažemo se s tim stajalištem budući da cjelokupni izričaj čl. 206.d ZKP-a ne ograničava primjenu ovog instituta na fazu priprema rasprave. Vidjeti Krapac, D. i suradnici, *op. cit.*, str. 106.

33 Narodne novine, broj 91/2010, 81/2013, 124/2013, 26/2015.

kaznenog progona jer se u takvoj situaciji donosi rješenje o odbačaju kaznene prijave prema čl. 206.d st. 4. ZKP-a. To rješenje sadržajno predstavlja odluku o nepokretanju kaznenog postupka. U situaciji kada je zakonodavac, potpuno opravdano, uspjelu proceduru uvjetne odgode kaznenog progona (rješenje o odbacivanju kaznene prijave prema čl. 206.d st. 4. ZKP-a) predvidio kao razlog za obvezno odbijanje priznanja Europskog uhidbenog naloga, onda je, *a fortiori*, to trebao učiniti i za slučaj uspjele procedure uvjetnog odustanka od kaznenog progona (rješenje o obustavi kaznenog postupka, odnosno presuda kojom se optužba odbija nakon odustanka državnog odvjetnika od optužbe prema čl. 206.d st. 4. ZKP-a). Naime, u potonjem se slučaju kazneno djelo također smatra presuđenim, a uz to je stupanj sumnje da je okrivljenik počinio kazneno djelo veći, budući da se predmetni institut primjenjuje nakon potvrđivanja optužnice.

4.2. EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE

Pri uvođenju pojedinih instituta u pravni sustav država potrebno je kraće ili dulje vrijeme da bi oni zaživjeli u praksi. Pojavljuje se i pitanje različitih lokalnih praksi. Međutim, teško je naći primjer koji bi u tom pogledu korespondirao s uvjetnim odustankom od kaznenog progona. Kao dugogodišnji pravosudni *insideri* pratili smo normativnu genezu ovog instituta, ali istodobno uočavali da se on ne primjenjuje u praksi.

Naime, na području nadležnosti Županijskog suda u Puli – Pola prvi slučaj primjene ovog instituta zabilježen je tek dana 14. travnja 2014. godine (kada je postignut sporazum između državnog odvjetnika i okrivljenika), i to pred Općinskim sudom u Puli. I nakon toga je ovaj institut primjenjivan jedino pred tim sudom. Proveli smo istraživanje kako bismo utvrdili zašto se ovaj institut tako rijetko primjenjuje te koji se problemi pri njegovoj primjeni pojavljuju u praksi. Radi toga analizirani su svi kazneni predmeti Općinskog suda u Puli u kojima je ovaj institut primijenjen do završetka istraživanja. Uz to, pregledani su i državnoodvjetnički spisi koji se odnose na navedene kaznene predmete Općinskog suda u Puli. Istraživanje obuhvaća stanje zaključno s danom 29. veljače 2016. godine. Smatramo da dobiveni rezultati mogu predstavljati orijentir praktičarima i zakonodavcu za buduća djelovanja.

U Tablici 1 prikazani su predmeti u kojima je primijenjen institut uvjetnog odustanka od kaznenog progona.

Tablica 1.

	BROJ PREDMETA	KAZNENO DJELO	OBVEZA
1.	K-108/12	Čl. 139. st. 2. i 3. KZ-a i čl. 213. st. 2. KZ-a/97.	Podvrgavanje psihosocijalnoj terapiji.
2.	K-478/12	Čl. 98. KZ-a/97.	Uplata iznosa od 1.000,00 kn na račun UNICEF-a.
3.	K-625/12	Čl. 213. st. 2. KZ-a/97.	Podvrgavanje psihosocijalnoj terapiji.
4.	K-262/13	Čl. 213. st. 2. KZ-a/97 i čl. 139. st. 2. i 3. KZ-a.	Podvrgavanje psihosocijalnoj terapiji.
5.	K-552/13	Čl. 172. st. 2. KZ-a.	Uplata dospjelih iznosa uzdržavanja u visini od 30.000,00 kn u roku od šest mjeseci.
6.	K-660/13	Čl. 215.A KZ-a/97.	Uplata iznosa od 1.000,00 kn u korist Crvenog križa.
7.	K-305/14	Čl. 177. st. 2. KZ-a i čl. 117. st. 1. KZ-a.	Uplata iznosa od 1.500,00 kn u korist Crvenog križa.
8.	K-40/15	Čl. 216. st. 1. KZ-a/97.	Uplata iznosa od 1.000,00 kn u korist Crvenog križa.
9.	K-949/15	Čl. 139. st. 2. i 3. KZ-a.	Uplata iznosa od 1.000,00 kn u korist Crvenog križa.

U navedenom razdoblju, na dan završetka istraživanja, ukupno se u devet slučajeva pribjeglo uvjetnom odustanku od kaznenog progona. Od toga u šest je slučajeva (66,6%) nakon ispunjenja obveze državni odvjetnik odustao od optužbe (K-108/12, K-478/12, K-660/13, K-305/14, K-40/15, K-949/15), dok u tri slučaja (33,3%) još nije dovršena procedura uvjetnog odustanka od kaznenog progona (K-625/12, K-262/13, K-552/13). Svaki se predmet odnosi na jednog okrivljenika, od kojih su neki bili terećeni za više kaznenih djela. Ukupno je bila riječ o dvanaest kaznenih djela. U tom pogledu dominira kazneno djelo zapuštanja i zlostavljanja djeteta ili maloljetne osobe iz čl. 213. (st. 2.) Kaznenog zakona iz 1997. godine³⁴ (*infra*: KZ-a/97), odnosno povrede djetetovih prava iz čl. 177. st. 2. Kaznenog zakona iz 2011. godine³⁵ (*infra*: KZ) koje je zabilježeno u četiri slučaja (33,3%), zatim slijedi kazneno djelo prijetnje iz čl. 139. (st. 2. i 3. i st. 3. i 4.) KZ-a koje je zabilježeno u tri slučaja (25%), a u dva slučaja zabilježena su kaznena djela tjelesne ozljede iz čl. 98. KZ-a/97, odnosno čl. 117. st. 1. KZ-a (16,6%). U po jednom slučaju zabilježena su kaznena djela krađe iz čl. 216. st. 1. KZ-a/97 (8,3%), i povreda dužnosti uzdržavanja iz čl. 172. st. 1. i 2. KZ-a (8,3%) i jedno kazneno djelo tjelesne ozljede iz čl. 117. st. 1. i 2. KZ-a (8,3%).

U svim slučajevima uvjetnog odustanka od kaznenog progona naložena je jedna obveza. Dominira obveza uplate određene svote u korist javne ili humanitarne ustanove, koja je zabilježena u pet slučajeva (55,5%), zatim slijedi obveza podvrgavanja psihosocijalnoj terapiji koja je zabilježena u tri slučaja (33,3%), a jedna se odnosi na isplatu dospjelog zakonskog uzdržavanja (11,1%). Uspoređujući kaznena djela i naložene obveze može se konstatirati da postoji njihova logična veza. Dobiveni podaci o dominirajućem kaznenom djelu, naloženoj jednoj obvezi

34 Narodne novine, broj 110/1997, 27/1998, 50/2000, 129/2000, 51/2001, 111/2003, 190/2003, 105/2004, 84/2005, 71/2006, 110/2007, 152/2008 i 57/2011.

35 Narodne novine, broj 125/2011, 144/2012, 56/2015, 61/2015. Kazneno djelo povrede djetetovih prava iz KZ-a predstavlja kontinuitet u odnosu na kazneno djelo zapuštanja i zlostavljanja djeteta ili maloljetne osobe iz KZ-a/97. Kada su ta djela bila počinjena prema više oštećenika za potrebe ovog istraživanja tretirana su kao jedno kazneno djelo, iako je formalno riječ bila o više tih djela.

te njezinoj vrsti, u bitnome su podudarni s dosadašnjim istraživanjima (koja su se odnosila na primjenu uvjetne odgođe kaznenog progona).³⁶

U svim navedenim predmetima do uvjetnog odustanka od kaznenog progona došlo je u stadiju rasprave. Ni u jednom slučaju ovaj institut nije primijenjen u stadiju priprema rasprave.

Infra je prikazana fenomenologija kaznenih djela.

Sva kaznena djela zapuštanja djeteta ili maloljetne osobe iz čl. 213. st. 2. KZ-a/97, odnosno povrede djetetovih prava iz čl. 177. st. 2. KZ-a počinjena su na štetu djece koja nisu navršila 14 godina života. Okrivljenik je uvijek bio roditelj, i to otac, pri čemu je u predmetu K-108/12 otac imao i status očuha. U svim slučajevima radnja izvršenja sastojala se u zlostavljanju djece. U tri slučaja posrijedi je bilo psihičko zlostavljanje, dok je u jednom slučaju zabilježeno kombinirano zlostavljanje. Psihičko zlostavljanje zabilježeno je u predmetima K-625/12, K-262/13 i K-305/14. U bitnome psihičko zlostavljanje se sastojalo u vrijeđanju i fizičkom maltretiranju supruge, majke djece, i to u nazočnosti djece, što se negativno odražavalo na njihov psihofizički razvoj. Kombinirano zlostavljanje zabilježeno je u predmetu K-108/12.

Potonja kaznena djela u više su navrata počinjena u heterogenom idealnom stjecađu. I za ta je druga djela državni odvjetnik uvjetno odustao od kaznenog progona. Riječ je o kaznenim djelima prijetnje iz čl. 139. st. 2. i 3. KZ-a te tjelesne ozljede iz čl. 98. KZ-a/97, odnosno čl. 117. st. 1. i 2. KZ-a. Takav stjecađ u praksi je čest, imajući u vidu dinamiku počinjenja prethodno spomenutih kaznenih djela. Stjecađ kaznenih djela iz čl. 139. st. 2. i 3. KZ-a i čl. 213. st. 2. KZ-a/97 nalazimo u predmetima, K-108/12 i K-262/13. Preostali slučaj kaznenog djela iz čl. 139. st. 2. i 3. KZ-a zabilježen je u predmetu K-949/15. U svim slučajevima kaznenih djela prijetnje okrivljenik je muška osoba. U dva je slučaja prijetnja upućena supruzi, a u jednom odgovornim osobama (članu liječničkog povjerenstva i predsjedniku liječničkog povjerenstva). Ozbiljno zlo kojim se prijetilo uvijek je bilo ubojstvo. Stjecađ kaznenih djela iz čl. 117. st. 1. KZ-a i čl. 177. st. 2. KZ-a nalazimo u predmetu K-305/14. Drugi slučaj kaznenog djela tjelesne ozljede iz čl. 98. KZ-a/97 nalazimo u predmetu K-478/12. U prvom slučaju kazneno djelo je počinjeno prema bliskoj osobi (supruzi), a u drugom je slučaju počinjeno prema troje djece. Okrivljenik je muška osoba.

Preostali slučajevi uvjetnog odustanka od kaznenog progona odnose se na po jedno kazneno djelo. Riječ je o kaznenom djelu povrede dužnosti uzdržavanja iz čl. 172. st. 2. KZ-a (predmet K-552/13), kaznenom djelu nasilničkog ponašanja u obitelji iz čl. 215.A KZ-a/97 (predmet K-660/13) i kaznenom djelu krađe iz čl. 216. st. 1. KZ-a/97 (predmet K-40/15). Kazneno djelo povrede dužnosti uzdržavanja (predmet K-552/13) počinjeno je prema dvjema malodobnim kćerima neplaćanjem uzdržavanja u iznosu od po 1.000,00 kuna za razdoblje od 23. ožujka 2012. do studenog 2013. godine, dok je nasilničko ponašanje u obitelji (predmet K-660/13) počinjeno prema supruzi. Kazneno djelo krađe (predmet K-40/15) počinjeno je otuđenjem mobitela vrijednog 2.500,00 kuna. U sva tri slučaja okrivljenik je muška osoba.

U Tablici 2 prikazani su podaci relevantni za ocjenu težine kaznenih djela i stupanj krivnje okrivljenika.

³⁶ O primjeni tog instituta na Općinskom državnom odvjetništvu u Puli – Pola, provedeno je istraživanje, i to glede kaznenih prijavi zaprimljenih u razdoblju od 2004. do 2008. O rezultatima tog istraživanja vidjeti Sirotić, V., *op. cit.*

Tablica 2.

	BROJ PREDMETA	KAZNENO DJELO	OSUĐIVANOST	PREDLOŽENA SANKCIJA	OČITOVANJE O KRIVNJI
1.	K-108/12	Čl. 139. st. 2. i 3. KZ-a i čl. 213. st. 2. KZ-a/97	Ne	1,8 g. – 3 g.	Nije kriv.
2.	K-478/12	Čl. 98. KZ-a/97	Ne	5 mj. – 2 g.	Nije kriv.
3.	K-625/12	Čl. 213. st. 2. KZ-a/97	Ne	1,11 g. – 4 g.	Nije kriv.
4.	K-262/13	Čl. 213. st. 2. KZ-a/97 i čl. 139. st. 2. i 3. KZ-a	Ne	1 g. – 3 g.	Nije kriv.
5.	K-552/13	Čl. 172. st. 2. KZ-a	Ne	1 g. – 3 g. – dodatni uvjet 10 mj.	Nije kriv.
6.	K-660/13	Čl. 215.A KZ-a/97	Ne	10 mj. – 2 g.	Nije kriv.
7.	K-305/14	Čl. 177. st. 2. KZ-a i čl. 117. st. 1. KZ-a	Ne	1 g. – 2 g.	Smatra se krivim.
8.	K-40/15	Čl. 216. st. 1. KZ-a/97	Ne	6 mj. – 2 g.	Nije kriv.
9.	K-949/15	Čl. 139. st. 2. i 3. KZ-a	Ne	6 mj. – 1 g.	Nije kriv.

Podaci iz Tablice 2 sadržajno ukazuju da je bila riječ o lakšim pojavnim oblicima kaznenih djela glede kojih je donesena odluka o uvjetnom odustanku od kaznenog progona. Na lakšu fenomenologiju ponajprije ukazuje okolnost što je državni odvjetnik, podižući optužnice, u svim slučajevima kao sankciju predložio uvjetnu osudu. Uz to, okrivljenik je u svim slučajevima bio neosuđivan. Navedene okolnosti ukazuju da je državni odvjetnik pravilno selekcionirao predmete u kojima se može primijeniti navedeni institut. Inače, iz zapisnika s rasprava gdje su uvijek bile konstatirane izjave državnog odvjetnika o uvjetnom odustanku od kaznenog progona te potrebne izjave okrivljenika (i punomoćnika) te oštećenika u dva su predmeta vidljivi i konkretni razlozi za primjenu ovog instituta. Riječ je o predmetima K-262/13 i K-305/14. U predmetu K-262/13 ti se razlozi ogledaju u “iskazu oštećene i zz oštećenika, normaliziranju odnosa između okrivljenika, oštećene i zz mlt. oštećenika, intenzitetu radnji koje se okrivljeniku stavlja na teret te propisanoj sankciji,” dok se u predmetu K-305/14 ti razlozi ogledaju u “priznanju okrivljenika, okolnostima koje je okrivljenik naveo u svojoj obrani, iskazu oštećene, težini kaznenog djela te okolnostima navedenim u činjeničnom opisu”. Navedene je okolnosti (iz potonja dva predmeta) upravo državni odvjetnik isticao kao one koje daljnji progon čine nesvrhovitim.

Infra je prikazano postupanje procesnih sudionika.

a) Kriteriji za primjenu uvjetnog odustanka od kaznenog progona

Pri uvjetnom odustanku od kaznenog progona državni je odvjetnik u svim slučajevima poštovao materijalnopravne i procesnopravne kriterije iz čl. 206.d st. 1. ZKP-a. Naime, predviđene kazne za sva kaznena djela u okviru su raspona do pet godina. Za predmetna kaznena djela državni odvjetnik je ovlašten tužitelj. Uz to, u svim je slučajevima na raspravi pribavljena suglasnost okrivljenika i oštećenika. Pri okrivljenikovu preuzimanju obveze, iako to nije uvjet valjanosti procedure uvjetnog odustanka od kaznenog progona, gotovo u svim slučajevima bio je nazočan njegov branitelj. Iznimka je jedino predmet K-949/15. Štoviše, od osam slučaja kada je bio prisutan branitelj, u tri se slučaja i on uz okrivljenika pozitivno očitovao o preuzimanju

obveze. Riječ je o predmetima K-108/12, K-660/13 i K-40/15. Takva nazočnost branitelja predstavljala je dodatno jamstvo zaštite interesa okrivljenika kao slabije stranke prema državnom odvjetniku. Za razliku od okrivljenika, oštećenik je samo u jednom slučaju imao punomoćnika. Riječ je o predmetu K-625/12. U toj je prigodi upravo punomoćnik oštećenika dao izjavu o suglasnosti budući da oštećenik nije bio nazočan raspravi kada je državni odvjetnik predložio primjenu ovog instituta. Takva izjava punomoćnika oštećenika supstituirala je njegovu suglasnost.

b) Primjedbe na proceduru uvjetnog odustanka od kaznenog progona

U vezi s provedenom procedurom uvjetnog odustanka od kaznenog progona državnom odvjetniku i sudu može se uputiti više primjedbi. Prva se odnosi na određivanje roka za ispunjenje obveze. Od analiziranih devet predmeta, u svega četiri slučaja je državni odvjetnik na raspravi naveo rok u kojem bi okrivljenik trebao ispuniti naloženu obvezu. Radi se o predmetima K-108/12, K-552/13, K-40/15 i K-949/15. Tako je u predmetu K-108/12 za ispunjenje obveze podvrgavanja psihosocijalnoj terapiji naveden rok od četiri mjeseca, u predmetu K-552/13 za ispunjenje obveze uplate dospjelih iznosa uzdržavanja naveden rok od šest mjeseci, u predmetu K-40/15 za ispunjenje obveze uplate Crvenom križu naveden rok od mjesec dana, dok je u predmetu K-949/15 za ispunjenje obveze uplate u karitativne svrhe također naveden rok od jednog mjeseca. U ostalih pet slučajeva državno odvjetništvo nije navodilo rok za ispunjenje obveze. Pri donošenju odluke o prekidu postupka sud nije s potrebnom preciznošću odredio trajanje prekida. Tako je u dva predmeta (K-478/12 i K-625/12) sud konstatirao prekid postupka bez ikakva navođenja o njegovu trajanju, dok je u šest predmeta (K-108/12, K-262/13, K-552/13, K-660/13, K-305/14, K-949/15) takvo trajanje konstatirano “do ispunjenja obveze”. U preostalom predmetu, K-40/15, zapravo nije ni konstatiran prekid postupka, nego je sud naložio obrani “da u roku od trideset dana dostavi ovome Sudu dokaz o izvršenoj uplati novčanog iznosa u visini od 1.000,00 kn u korist Crvenog križa ili Caritasa”. Na obligatornost da državni odvjetnik odredi rok u kojem je okrivljenik dužan ispuniti obvezu ukazuje odredba čl. 206.d st. 2. ZKP-a. U protivnom se stvara nejasna situacija za sve sudionike u postupku. Štoviše, okrivljenik se tada može pozivati na maksimalno trajanje roka za ispunjenje obveze od godine dana. Stipulacija o roku za ispunjenje obveze važna je jer njegovo trajanje predstavlja negativnu procesnu pretpostavku za nastavak kaznenog progona. Precizno određen rok za ispunjenje obveze predstavlja i orijentir sudu za trajanje prekida postupka.

Kao što je naznačeno (iako ZKP to izričito ne spominje) sud bi u rješenju o prekidu postupka trebao navesti koliko će taj prekid trajati. Po naravi stvari on bi trebao trajati nešto dulje od trajanja roka za ispunjenje obveze. To stoga što tu razliku vremena sud treba iskoristiti radi saznanja je li okrivljenik ispunio obvezu. O tome bi ga trebao izvijestiti državni odvjetnik. Potonje proizlazi iz smisla čl. 206.d st. 4. ZKP-a, prema kojem državni odvjetnik u slučaju ispunjenja obveze odustaje od optužbe i o tome obavještava sud. Uostalom, riječ je o ugovornom odnosu između državnog odvjetnika i okrivljenika (o čemu je dokaz rješenje o uvjetnom odustanku od kaznenog progona) pa je logično da o ispunjenju obveze okrivljenik obavijesti drugu ugovornu stranu (državnog odvjetnika), a ona potom sud.

Međutim, u analiziranim predmetima situacija je zapravo obrnuta. U svih šest dovršenih predmeta najprije je sud obaviješten o ispunjenju obveze, a tek je potom državni odvjetnik o tome stekao saznanje. Naime, kada je riječ o obvezi uplate određenog novčanog iznosa Cr-

venom križu ili UNICEF-u (pet slučajeva) okrivljenik je kao dokaz sudu dostavljao uplatnice, a glede ispunjenja obveze podvrgavanja psihosocijalnoj terapiji (predmet K-108/12) sud je u pisanu obliku tražio od Opće bolnice Pula podatak o ispunjenju ove obveze, o čemu ga je Opća bolnica Pula pozitivno izvijestila. Nakon tako stečenih spoznaja o ispunjenju obveza sud je u tri slučaja (predmeti K-108/12, K-478/12, K-305/14) dopisom obavijestio državnog odvjetnika o ispunjenju obveze, i o tome mu dostavio preslik prije navedene dokumentacije, u predmetu K-949/15 telefonski ga je obavijestio, nakon čega je državni odvjetnik izvršio uvid u spis, dok je u predmetu K-40/15 državni odvjetnik na prvoj idućoj raspravi, kada je okrivljenik donio uplatnicu, u nju izvršio uvid. Tek nakon tako stečenih spoznaja državni je odvjetnik odustao od optužbe. Štoviše, u šestom preostalom slučaju (K-660/13), nakon što mu je okrivljenik dostavio uplatnice, sud nije obavijestio državnog odvjetnika o ispunjenju obveze kako bi ovaj mogao odustati od optužbe, nego je samoinicijativno rješenjem obustavio kazneni postupak. Tek nakon što mu je dostavljeno potonje rješenje državni je odvjetnik stekao saznanje o ispunjenju obveze. Navedeno ukazuje da se sud, očito u najboljoj namjeri, angažirao na nekim poslovima iz procedure uvjetnog odustanka od kaznenog progona (pribavljanje dokaza o ispunjenju obveze, i sl.), koji spadaju u nadležnost državnog odvjetnika.

Sagledavajući takvo postupanje suda s gledišta načela akuzatornosti³⁷ može se konstatirati da je sud povrijedio to načelo u predmetu K-660/13. Obustavljanjem postupka u tom predmetu (nakon što se uvjerio da je okrivljenik ispunio obvezu) bez prethodnog odustanka državnog odvjetnika od optužbe, sud je zapravo neovlašteno raspolagao kaznenoprocenim zahtjevom državnog odvjetnika. Sukladno tom načelu kaznenoprocenim zahtjev može povući jedino državni odvjetnik, a do toga u konkretnom slučaju nije došlo. Takvim postupanjem sud je sjedinio procesne funkcije progona i suđenja, koje su tim načelom strogo odvojene. Nasuprot tome, smatramo da u ostalim slučajevima nije povrijeđeno to načelo jer se na sudsko pribavljanje dokaza o ispunjenju obveze nije nadovezalo njegovo raspolaganje kaznenoprocenim zahtjevom.

c) Trajanje procedure uvjetnog odustanka od kaznenog progona i ponašanje okrivljenika

Analizirano je ukupno trajanje procedure uvjetnog odustanka od kaznenog progona (razdoblje od pristanka okrivljenika na ispunjenje obveze do donošenja rješenja o obustavi kaznenog postupka, odnosno presude kojom se optužba odbija) te vrijeme koje je bilo potrebno za okrivljenikovo ispunjenje obveze. Rezultati, očekivano, pokazuju da je procedura uvjetnog odustanka od kaznenog progona kratko trajala u slučajevima kad je nalagana obveza uplate novčanog iznosa u korist Crvenog križa, odnosno UNICEF-a. Ta je obveza, glede dovršenih predmeta, naložena u pet slučajeva. Riječ je o predmetima K-949/15, K-305/14, K-478/12, K-40/15, K-660/13, a u njima je navedena procedura trajala 6 dana, 8 dana, 28 dana, 1 mje-

37 To načelo u hrvatskom pravu ima i ustavni rang. Odredbom čl. 29. st. 5. Ustava Republike Hrvatske propisano je da se kazneni postupak može pokrenuti samo pred sudom na zahtjev ovlaštenog tužitelja. Vidjeti Narodne novine, broj 56/1990, 135/1997, 8/1998, 113/2000, 124/2000, 28/2001, 41/2001, 55/2001, 76/2010, 85/2010, 5/2014. Slično je propisano i odredbom čl. 2 st.1. ZKP-a prema kojoj se kazneni postupak provodi na zahtjev ovlaštenog tužitelja. O odvojenosti procesnih funkcija progona i suđenja, što je bit načela akuzatornosti, i takvom značenju za kazneni postupak, vidjeti Krapac, D. i suradnici, *op. cit.*, str. 87.–89. Pavišić razlikuje akuzatornost u užem smislu i akuzatornost u širem smislu. Dok se akuzatornost u užem smislu odnosi na odvojenost funkcija progona i suđenja, akuzatornost u širem smislu odnosi se na odvojenost funkcija progona, suđenja i obrane. Prema potonjoj akuzatornosti postupak se shvaća kao spor stranaka pred sudom, koji se odvija uz poštovanje raspravne maksime i načela kontradiktornosti. Vidjeti Pavišić, B., *Komentar zakona o kaznenom postupku*, Rijeka, 2002., str. 7.

sec i 3 dana te 5 mjeseci i 22 dana (potonja dulja procedura – predmet K-660/13, rezultat je okolnosti što okrivljenik nije jednokratno uplatio naloženi novčani iznos od 1.000,00 kuna, nego je to učinio u tri navrata i to dana 1. srpnja 2014., 19. rujna 2014. i 3. listopada 2014. godine). Navedena procedura je dulje trajala u slučaju u kojem je naložena obveza podvrgavanja psihosocijalnoj terapiji (predmet K-108/12), trajala je 8 mjeseci i 14 dana. Dulje trajanje procedure kod ove obveze logično je jer je potrebno određeno vrijeme da se okrivljenik podvrgne ovoj terapiji, a nakon toga se prati i tijek njezina provođenja. Kod ove obveze praksa zastupa stajalište da za njezino ispunjenje nije dovoljan sam čin podvrgavanja terapiji, nego je potrebno da okrivljenik ustraje na njezinu provođenju.

Od ovih dovršenih šest predmeta, u tri je slučaja državni odvjetnik odredio rok za ispunjenje obveze. U predmetima K-40/15 i K-949/15, rok za ispunjenje obveze uplate novčanog iznosa Crvenom križu iznosio je mjesec dana, dok je u predmetu K-108/12 rok za ispunjenje podvrgavanja psihosocijalnoj terapiji iznosio 4 mjeseca. Navedene obveze uplate novčanog iznosa okrivljenik je ispunio nakon mjesec i 3 dana, odnosno 6 dana. Psihosocijalnoj terapiji podvrgao se nakon 1 mjesec i 16 dana. U preostala tri slučaja, kada državni odvjetnik nije odredio rok za ispunjenje obveze (K-305/14, K-478/12, K-660/13), okrivljenik je obveze uplate novčanog iznosa ispunio u roku od 8 dana, 28 dana, 5 mjeseci i 22 dana.

Navedeni podaci ukazuju na disciplinirano ponašanje okrivljenika te njegovu motiviranost na ispunjenje obveze. To je razumljivo budući da kod procedure uvjetnog odustanka od kaznenog progona kod okrivljenika postoji izvjesnost što će se dogoditi (nastavak kaznenog progona) ne ispuni li obvezu. Tu ne može kalkulirati, za razliku od neuspjele procedure uvjetne odgode kaznenog progona na koju se mogu nadovezati izvidi, te u konačnici kaznena prijava odbaciti prema općim osnovama iz čl. 206. st. 1. ZKP-a. Uz to, skraćivanjem trajanja kaznenog postupka umanjuju se negativni učinci etiketiranja. Navedeno ne dovodi u pitanje okolnost da je u predmetu K-40/15 okrivljenik prekoračio 3 dana rok za ispunjenje obveze. Riječ je o neznatnom prekoračenju roka, što se u praksi tolerira.³⁸

Posebna pozornost pri analizi dovršenih predmeta posvećena je troškovima kaznenog postupka. U Tablici 3 dan je prikaz tih troškova.

³⁸ Radi potpunije ocjene procedure uvjetnog odustanka od kaznenog progona pregledani su i državnoodvjetnički spisi koji se odnose na navedene kaznene predmete Općinskog suda u Puli. Ti su spisi numerirani pod brojevima KMP-DO-169/10, KMP-DO-326/11, KMP-DO-295/12, KMP-DO-48/13, KMP-DO-173/13, K-DO-547/13, K-DO-1249/13, KMP-DO-55/14 i K-DO-3229/15. Uvidom u ove spise utvrđeno je da državni odvjetnik ni u jednom slučaju nije donio rješenje o uvjetnom odustanku od kaznenog progona, a što je trebao učiniti prema čl. 206.d st. 1. i 2. ZKP-a. Postojanje sporazuma državnog odvjetnika i okrivljenika uvijek je bilo konstatirano u zapisniku s rasprave, i taj je zapisnik zapravo supstituirao rješenje o uvjetnom odustanku od kaznenog progona. Na zapisniku je bila konstatirana i suglasnost oštećenika. Ekstenzivnijim tumačenjem čl. 206.d st. 1. i 2. ZKP-a može se prihvatiti takvo postupanje državnog odvjetnika budući da je stvarni sporazum formaliziran u pisanu obliku. O proceduri uvjetnog odustanka od kaznenog progona nije obavještavan probacijski ured. Nadalje, utvrđeno je da proceduri uvjetnog odustanka od kaznenog progona ni u jednom slučaju nije prethodila neuspjela procedura uvjetne odgode kaznenog progona. Inače, iz priopćenja državnih odvjetnika kao razlozi rijetke primjene ovog instituta proizlaze prethodna neuspjela procedura uvjetne odgode kaznenog progona, troškovi kaznenog postupka koji bi trebali teretiti državni proračun, produljenje trajanja kaznenog postupka (u slučaju neuspjele procedure) te njihova psihološka nemotiviranost da nakon započetog kaznenog postupka pribjegu konsenzualnom načinu rješavanja predmeta – kada to ne dovodi do osude okrivljenika, a njegova je krivnja vrlo vjerojatna.

Tablica 3.

	BROJ PREDMETA	ODLUKA SUDA O TROŠKOVIMA	ZAHTEJEV ZA NAKNADU TROŠKOVA	DOSUĐENI TROŠKOVI
1.	K-108/12	U rješenju o obustavi nema navoda o troškovima.	Branitelj dana 21. kolovoza 2015. traži trošak od 11.875,00 kn.	Nije odlučeno.
2.	K-478/12	U rješenju o obustavi nema navoda o troškovima.	Nije podnesen zahtjev za trošak.	
3.	K-660/13	U rješenju o obustavi nema navoda o troškovima.	Branitelj dana 28. listopada 2014. traži trošak od 9.375,00 kn.	Posebnim rješenjem o troškovima dosuđeno 8.125,00 kn.
4.	K-305/14	U rješenju o obustavi nema navoda o troškovima.	Nije podnesen zahtjev za trošak.	
5.	K-40/15	U odbijajućoj presudi troškovi padaju na teret proračunskih sredstava.	Nije podnesen zahtjev za trošak.	
6.	K-949/15	U odbijajućoj presudi troškovi padaju na teret proračunskih sredstava.	Nije podnesen zahtjev za trošak.	

Jedan od razloga za što ranijom diverzijom kaznenog postupka ogleđa se u smanjenju troškova kaznenog postupka, bez obzira na čiji teret bi oni trebali pasti. Imajući u vidu odredbu čl. 149. st. 1. ZKP-a, u slučaju obustave kaznenog postupka ili donošenja presude kojom se optužba odbija, a sve kao rezultat uspjele procedure uvjetnog odustanka od kaznenog progona, troškovi kaznenog postupka trebaju pasti na teret proračunskih sredstava. Može se postaviti pitanje opravdanosti takvog rješenja, budući da se postupa *in favorem defensionis*. Tako proizlazi da okrivljenik ostvaruje dvostruku korist. Protiv njega se obustavlja kazneni progon, iako prema načelu legaliteta postoje svi uvjeti za njegov nastavak, a uz tu povlasticu naknađuju mu se i dotadašnji troškovi, koje bi u konačnici trebao snositi u slučaju (vjerojatne) osuđujuće presude.

Iz analize rješenja o obustavi kaznenog postupka, odnosno presuda kojima se optužba odbija, proizlazi da je isto mislio i sud. Naime, u četiri slučaja kada je rješenjem obustavlja kazneni postupak, u tim rješenjima nije donosio nikakvu odluku o troškovima, iako je to bio dužan učiniti. Kod formalnih i materijalnih oslobađajućih odluka u izreci uvijek treba konstatirati da troškovi kaznenog postupka padaju na teret proračunskih sredstava. Takvu konstataciju nalazimo u svega dva slučaja (predmeti K-40/15 i K-949/15), kada je u presudama kojima se optužba odbija konstatirano da troškovi postupka padaju na teret proračunskih sredstava. Navedeno ukazuje da je i sud razmišljao o opravdanosti dodatnog privilegiranja okrivljenika. Valja istaknuti da je i državni odvjetnik bio svjestan tog problema. Iz dvaju nedovršenih predmeta (K-262/13 i K-552/13) proizlazi da je državni odvjetnik uvjetovao primjenu ovog instituta okrivljenikovim snošenjem troškova, (to izričito proizlazi iz predmeta K-262/13, gdje se okrivljenik na traženje državnog odvjetnika da podmiri troškove branitelja, pozitivno očitovao o tome, dok sadržajno to proizlazi iz predmeta K-552/13 gdje je konstatirano da na upit državnog odvjetnika okrivljenik, među ostalim, izjavljuje da u slučaju obustave postupka neće potraživati troškove kaznenog postupka). Međutim, takve izjave samo moralno obvezuju okrivljenika (branitelja), i formalno-pravno one ne obvezuju sud. Stoga bi okrivljenik (branitelj), ako bi to htio, i u takvim situacijama mogao tražiti naknadu troškova kaznenog postupka.

Analizom dovršenih predmeta proizlazi da je u dva slučaja okrivljenik preko branitelja, podnio zahtjev za naknadu troškova. Riječ je o predmetima K-108/12 i K-660/13. U tim je predmetima rješenjem obustavljen kazneni postupak, i kao što je već rečeno u njima nije konstatirana nikakva odluka o troškovima. U predmetu K-108/12 okrivljenik (kao nagradu branitelju) traži trošak od 11.875,00 kn, a o tom njegovom zahtjevu još nije odlučeno. U predmetu K-660/13 gdje okrivljenik (kao nagradu branitelju) traži trošak od 9.375,00 kn, dosuđen mu je iznos od 8.125,00 kn. U preostala četiri slučaja dovršenih predmeta okrivljenik nije tražio nikakvu naknadu troškova kaznenog postupka. U potonjim slučajevima u tri je predmeta (K-478/12, K-305/14 i K-40/15), okrivljenik imao branitelja, pa nije tražena ni nagrada za branitelja. U potanja tri slučaja, na dan završetka ovog istraživanja protekao je rok od tri mjeseca od dostave presude kojom se optužba odbija odnosno rješenja o obustavi kaznenog postupka kojeg ima u vidu čl. 148. st. 4. ZKP-a, a u kojem je okrivljenik (branitelj), mogao podnijeti zahtjev za naknadu troškova. Stoga je očito da u tim predmetima troškovi neće ni biti traženi. Dakle, analizirani podaci u bitnome ukazuju da svi procesni sudionici (sud, državni odvjetnik, okrivljenik – branitelj) pokazuju skepsu o opravdanosti naknade troškova kaznenog postupka okrivljeniku glede kojeg se odustalo od optužbe u proceduri uvjetnog odustanka od kaznenog progona.

Ako formalno i stvarno troškovi kaznenog postupka, nakon uspješno provedene procedure uvjetnog odustanka od kaznenog progona, budu padali na teret proračunskih sredstava, to može destimulativno djelovati na primjenu ovog instituta. Teško je vjerovati da će državni odvjetnik pribjegavati naknadnim diverzijama. Pogotovo što očitovanja okrivljenika (branitelja), dana u fazi pregovora, da neće tražiti trošak kaznenog postupka imaju samo moralni značaj. Stoga bi, *de lege ferenda*, trebalo razmisliti o unošenju odredbe u ZKP da se okrivljenika može obvezati na naknadu troškova kaznenog postupka, iako je postupak protiv njega obustavljen, odnosno optužba odbijena kao rezultat uspjele primjene ovog instituta.³⁹

Analogno čl. 149. st. 4. ZKP-a, moglo bi se npr. predvidjeti da kod uspjele primjene ovog instituta troškovi kaznenog progona terete okrivljenika, ako on izjavi da će ih podmiriti. Na taj način bi se formalizirala takva njegova očitovanja iz faze pregovora. To bi pridonijelo afirmaciji naknadnih diverzija kaznenog progona. Uostalom, i u komparativnom pravu nalazimo rješenja na tragu navedenog prijedloga. Kao primjer može poslužiti njemačko kaznenoproceno pravo. Prema paragrafu 467. st. 5. Zakona o kaznenoprocenom redu predviđeno je da kod uspjele primjene ovog instituta (paragraf 153.a) izdaci koje je imao okrivljenik ne padaju na teret državnog proračuna.

5. ZAKLJUČAK

Uvjetni odustanak od kaznenog progona spada u zanemarene teme hrvatskog kaznenog procesnog prava. To ne vrijedi samo za doktrinu, nego i za državnoodvjetničku i sudsku praksu. Dosadašnje spoznaje o tom institutu stjecane su uglavnom u teorijskim raspravama o uvjetnoj odgodi kaznenog progona. Za razliku od potonjeg instituta, uvjetni odustanak od

³⁹ To bi trebalo vrijediti i za slučajeve odustanka državnog odvjetnika od kaznenog progona prema načelu svrhovitosti iz čl. 206.c ZKP-a. Tim prije što kod primjene ovog modaliteta svrhovitosti ne postoji protučinidba okrivljenika.

kaznenog progona mnogo se rjeđe primjenjuje u praksi. Prvi slučajevi primjene ovog instituta pred Općinskim sudom u Puli zabilježeni su tek 2014. godine. Na dan završetka istraživanja zabilježeno je devet takvih slučajeva.

U hrvatskom i komparativnom pravu ovaj se institut primjenjuje na lakša kaznena djela. Modalitet je načela svrhovitosti kaznenog progona. Šira primjena tog načela u skladu je s prisutnim trendom konsenzualnosti u kaznenom procesnom pravu. U skladu je i sa zahtjevima restorativne pravde i humanizacije kaznenog prava.

Hrvatski zakonodavac ovom institutu ukazuje sve veće povjerenje. To je najbolje vidljivo preko prolongiranja stadija postupka u kojem se može pribjeći njegovoj primjeni. Smatramo da postojeća regulacija ovog instituta zadovoljava. Štoviše, ona pruža veća jamstva okrivljeniku i oštećeniku od onih koje traži Preporuka (Vijeća Europe) koja se odnosi na pojednostavnjenje kaznenog pravosuđa iz 1987. godine. Isto vrijedi i glede jamstava koje u čl. 11. žrtvi pruža već navedena Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća, 2012/29/EU. Međutim, ovaj institut i dalje nije dovoljno prepoznat među nekim drugim propisima (institutima) kaznenog procesnog prava, koji bi ga trebali imati u vidu. Tome je razlog manjak teorijskih rasprava te njegova iznimno rijetka primjena u praksi. Na taj je način zakonodavac bio uskraćen za potrebne informacije o doticajima ovog instituta s drugim propisima.

Prva takva situacija odnosi se na institut obnove kaznenog postupka. Iz analize odredbi čl. 500. st. 4. i čl. 503. st. 1. t. 3. ZKP-a, koje su primjenjive na uvjetni odustanak od kaznenog progona, proizlazi da se kazneni postupak može obnoviti ako je rješenjem postupak obustavljen, odnosno presudom optužba odbijena zbog zlonamjernog, neopravdanog odustanka državnog odvjetnika od kaznenog progona ili prisile prema pravosudnom dužnosniku. Ove odredbe ne obuhvaćaju slučajeve zlonamjernog postupanja okrivljenika i sl. Naime, mogući su slučajevi da državni odvjetnik u proceduri uvjetnog odustanka od kaznenog progona odustane od kaznenog progona zbog prijevarnog postupanja okrivljenika, npr. nakon što okrivljenik dokaže ispunjenje obveze uplate novčanog iznosa krivotvorenom uplatnicom i sl. Nije moguće vjerovati da bi zakonodavac htio da se u takvim slučajevima zlonamjernog postupanja okrivljenika u proceduri uvjetnog odustanka od kaznenog progona i sl. postupak ne može obnoviti. Stoga je potrebno, *de lege ferenda*, kao razlog za obnovu postupka predvidjeti i zlonamjerno postupanje okrivljenika i sl. u proceduri uvjetnog odustanka od kaznenog progona, zbog kojeg je u konačnici postupak obustavljen, odnosno donesena presuda kojom se optužba odbija. Drugu takvu situaciju nalazimo u čl. 20. st. 2. t. 6. ZPSKSDČ-a. Riječ je o institutu obveznog odbijanja priznanja Europskog uhidbenog naloga. Imajući u vidu izričaj ovog članka (koji govori o osumnjičeniku koji je ispunio obveze koje su mu naložene kao uvjet za nepokretanje postupka), očito je da se on odnosi jedino na uspješnu proceduru uvjetne odgode kaznenog progona, a ne i na uspješnu proceduru uvjetnog odustanka od kaznenog progona. Obvezno odbijanje priznanja Europskog uhidbenog naloga bi se, *a fortiori*, trebalo odnositi i na slučajeve uspjele procedure uvjetnog odustanka od kaznenog progona. Također, ovaj institut nije prepoznat ni u čl. 72. st. 1. ZDO-a, mada smatramo da predmetnu kautelu treba podvrgnuti kritici.

Analizirajući slučajeve uvjetnog odustanka od kaznenog progona koji su se pojavili pred Općinskim sudom u Puli, vidljivo je da se nameće problem naknade troškova kaznenog postupka nakon obustave postupka, odnosno donošenja presude kojom se optužba odbija. Iz cjelokupnog izričaja prema čl. 145. ZKP-a, proizlazi da bi u slučajevima donošenja prije navedenih formalnih odluka, kao rezultata uspjele primjene ovog instituta, troškovi kaznenog

postupka trebali pasti na teret proračunskih sredstava. Smatramo da takvo rješenje nije prihvatljivo. Riječ je o konsenzualnom institutu pri kojem svaka strana daje određene ustupke, ustanovljenom *in favorem defensionis*, primjenjivim nakon što je s visokim stupnjem vjerojatnosti utvrđeno postojanje krivnje, pa se s mnogo opravdanja postavlja pitanje treba li država snositi troškove kaznenog postupka nakon što je okrivljenik ostvario korist u vidu prestanka daljnjeg procesuiranja te vrlo izgledne osuđujuće presude. Analizirani slučajevi pokazuju da su toga bili svjesni svi procesni sudionici. Tako sud u više navrata u svojim formalnim odlukama donesenim nakon uspjele procedure uvjetnog odustanka od kaznenog progona, nije određivao da troškovi kaznenog postupka padaju na teret proračunskih sredstava (što je slijedom dosljedne primjene čl. 149. st. 1. ZKP-a trebao učiniti), u više predmeta okrivljenik (branitelj) nije tražio naknadu troškova kaznenog postupka – ni nagradu i nužne izdatke branitelja, a vidljivo je da je u dva predmeta državni odvjetnik kao uvjet za primjenu ovog instituta zahtijevao od okrivljenika izjašnjenje da će naknaditi troškove kaznenog postupka. Uz to, u smjeru ovog razmišljanja jest i rješenje njemačkog Zakona o kaznenoprocesnom redu iz paragrafa 467. st. 5. Navedeno ukazuje da bi čl. 149. ZKP-a trebalo novelirati na način da uspješna procedura uvjetnog odustanka od kaznenog progona predstavlja izuzetak od pravila da u slučaju donošenja rješenja o obustavi postupka, odnosno presude kojom se optužba odbija troškovi padaju na teret proračuna. Time bi se pridonijelo afirmaciji ovog instituta u praksi, a tome bi doprinijelo i uvažavanje drugih iznesenih, *de lege ferenda*, prijedloga.

LITERATURA

1. Bejatović, Stanko i ostali autori, Primena načela oportuniteta u praksi, publikacija, Beograd, 2012. www.partners-serbia.org.
2. Burić, Zoran, Novi položaj žrtve u kaznenom postupku – u povodu obveze transponiranja odredaba direktive 2012/29/EU u hrvatski kaznenopravni sustav, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, broj 2/2015.
3. Carić, Marina, Uvjetni odustanak od kaznenog progona, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, broj 3/2009.
4. Cigler, Snežana, Pojam načela legaliteta i oportuniteta krivičnog gonjenja, Arhiv za pravne i društvene nauke, broj 4/1995.
5. Council of Europe, Committee of Ministers, Recommendation No. R (87) 18 concerning the simplification of criminal justice (Adopted by the Committee of Ministers on 17 September 1987 at the 410th meeting of the Ministers' Deputies, www.echr.coe.int).
6. Council of Europe, Committee of Ministers, Recommendation Rec (2000)19 on the role of public prosecution in the criminal justice system (Adopted by the Committee of Ministers on 6 October 2000 at the 24th meeting of the Ministers' Deputies and Explanatory Memorandum, www.echr.coe.int).
7. Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA, www.eur-lex.europa.eu.
8. Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Izvješće Državnog odvjetništva Republike Hrvatske za 2013. godinu, A-427/13, Zagreb, travanj 2014.

9. Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Izvješće Državnog odvjetništva Republike Hrvatske za 2014. godinu, A-464/14, Zagreb, travanj 2015.
10. Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Izvješće Državnog odvjetništva Republike Hrvatske za 2015. godinu, A-447/15, Zagreb, travanj 2016.
11. Kovčo Vukadin, Irma, Špero, Jana, Hrvatski probacijski sustav: postignuća i perspektive, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 2/2015.
12. Krapac, Davor i suradnici, Kazneno procesno pravo, Zagreb, 2015.
13. Ljubanović, Vladimir, Državno odvjetništvo – pitanja položaja i zadataka po novom ZKP, s posebnim naglaskom na iskustva prakse, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 2/2000.
14. Novosel, Dragan, Pajičić, Matko, Državni odvjetnik kao gospodar novog prethodnog kaznenog postupka, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, broj 2/2009.
15. Pavišić, Berislav, Kazneno pravo Vijeća Europe, Zagreb, 2006.
16. Sirotić, Vlado, Uvjetna odgoda kaznenog progona punoljetnog počinitelja kaznenog djela, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, broj 1/2012.
17. Šmer-Bajt, Biserka, Alternativni načini rješavanja kaznenih predmeta – oportunitet, Materijali sa stručnog skupa Kaznenih odjela državnih odvjetništava, Stubičke Toplice, 3. do 5. studenog 2010.
18. Vlada Republike Hrvatske, Obrazloženje Prijedloga Zakona o državnom odvjetništvu s konačnim Prijedlogom Zakona, 2009.

Vera Glasnović Gjoni*

Vlado Sirotić**

CONDITIONAL DISCONTINUATION OF CRIMINAL PROCEDURE AND PRACTICE OF THE MUNICIPAL COURT IN PULA – POLA

Summary

Conditional discontinuation of criminal procedure is a new institute of Croatian criminal procedure law. It was introduced the Croatian criminal legislation by the Criminal Procedure Act of 1997 and has been amended on several occasions. The most important amendments refer to the prolongation of the criminal proceedings stage in which it is applied. Pursuant to the applicable Criminal Procedure Act of 2008 the institute in question is applied until the end of the hearing. It is regulated by Article 206(d) of the Criminal Procedure Act. As a reflection of the principles of opportunity and consensuality it is applied in milder criminal offences for which a pecuniary sentence or a prison sentence up to five years is envisaged. Consent of both the defendant and the injured party is required for its application. The theory analysis shows that this institute has been well-thought-out, but has not been recognised in some other rules of law (institutes) that should be applied in its regards (compensation of criminal proceedings costs that should be borne by the defendant in case of proceedings discontinuation etc.). This is due to the fact that not much has been written about this institute in the Croatian criminal procedure law and it is very rarely used in practice. It was only in 2014 that the first cases of its use before the Municipal court of Pula – Pola were recorded. One of the reasons therefor is the circumstance where state attorneys are more motivated for a consensual resolution of cases before commencing criminal proceedings, thus avoiding the negative effects of such proceedings.

Keywords: Consensuality, opportunity principle, conditional discontinuation, criminal prosecution

* Vera Glasnović Gjoni, M.sc., Judge of the Municipal Court in Pula – Pola, Kranjčevićeva 8, 52100 Pula. Email address: vera_gjoni@yahoo.com.

** Vlado Sirotić, M.sc., Deputy County State Attorney in Pula – Pola, Kranjčevićeva 8, 52100 Pula. Email address: vlado.sirotic@gmail.com.

